Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной 21-нэй гарана | № 44 (17167) | 1986 оной февралиин 22, суббото | Сэн 3 мүнгэн.

ЗУУТАН ОЛОШОРНО

Коммунис партиин ээлжээтэ XXVII съездые эрхимээр угтаха түлөө социалис мүрысөөндэ оролсоһон районой эхэ хонидой отаранууд бригаденууд түл абалгынгаа кампанида хэзээ хэзээнэйхиэсэ эмхитэйгээр эхилһэн байна.

Байгша табан жэлэй түрүүшын жэлдэ район дотор бүхыдоо 4962 эхэ хонин хурьгалха юм. Эндэхи хонишод мүнөө жэлдэ зуун эхэ хонин бүриһөө 90 хурьга абажа томо болгохо гэһэн үндэр уялга абаа һэн.

Мүнөөдэрэй байдалаар эндэхи «Улаан-Аха» колхозой тус бүридөө 300 эхэ хонитой 3 бригада хурьга абалгаар түсэб, уялгаяа дүүргэжэ байна. Нэшээхэнэй, дүй дүршэлтэй хонишод зуутанай тоодо оробо. Хурьгад томо, сулануудад. Эхирэлһэн хонид олон. Хурьга абалга үргэлжэлһөөр.

Мүн баһа «Коммунизм» колхозой Ольга Ивановагай гэр бүлын бригада зуутанай тоодо оробо. Хурьга абалга үргэлжэлһөөр.

Тиин районой эдэ хонишод хараалһан зорилгоо бэелүүлһээр, КПСС-эй ээлжээтэ съездые эрхим бэлэгүүдтэйгээр угтаба гээшэ.

В. РАБЖАЕВ.

Ахын район.

Арбан хоёрдохи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ олон хурьга абажа, гарза хоролтогүй түлжүүлхээр шиидэһэн Мухар-Шэбэрэй районой «Забайкалец» совхозой хонишод эдэ үдэрнүүдтэ туха сүлөөгүй.

ҮДЭРҺӨӨ ҮДЭРТЭ...

Филипповкэдэ үбэлжэдэг лүршэлтэй хонишон Ефим Осипович Федоровой даадаг эхэ хонидой отарада мүнөө 600 гаран хурьган абтанхай. Томодхогдоһон гэхэ гү, али бүхылөө 1200 шахуу эхэ хонитой тус бригадын коллектив энэ жэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө 80-һаа үсөөн бэшэ хурьга абажа, тус бүриинь 20 — 22 килограмм шэгнүүртэйгээр эхэһээнь амяарлаха түсэб хараалланхай юм.

Бригадын гэшүүд эдэ үдэрнүүдтэ улам эршэмтэйгээр ажаллана гэхэ гү, али партиингаа ээлжээтэ съездые шэнэ илалтаар угтаха хүсэлэнтэй бүхы шадабаряа элсүүлнэ.

В. ШИРДАРМАЕВ.

НАЙДАМТАЙ ЭХИН

Эдэ үдэрнүүдтэ Зэдын районой «Мир» колхоздо хонидой түл абаха харюусалгата хаһа түлэг эхилэнхэй. Илангаяа ажахын нэгэдэхи, хоёрдохи отделениин хонишодой бригадануудта хурьгад олоор абтана.

Һүүлэй дүнгөөр залуу хонишон Батор Санжихандуевич Цыбиковэй даадаг отарада 200 гаран хурьган абтаад, гарза хоролтогүй түлжүүлэгдэнэ. Дурсагдаһан бригадын гэшүүд байгша ондо 100 эхэ хонин бүриһөө 98 хурьга абажа түлжүүлхэ социалис уялга заатагүй дүүргэхэ гэжэ шиидэһэн, эхинһээ найдамтайгаар эхилнэ.

Д. ДАГБАЕВ.

Гарзагүйгөөр түлжүүлэгдэнэ

Хэжэнгын совхозой эхэ хонидой долоон отарада хамта дээрээ 3358 эхэ хонин түрүүлэгдэхэ юм. Мүнөө зуун эхэ хонин бүриһөө бүхы совхозоор 46 хурьган абтаад, забһартай дээрэ үргэгдэһэн шалатай таһалганууд соо түлжүүлэгдэнэ.

Сагаан-Хүнды гэжэ газарта үбэлжэжэ байһан Д. Б. Энкеевэй, Б. Н. Дарижаповай гэр бүлын бригаданууд 432—330 хурьга абаад, гарзагүйгөөр түлжүүлжэ байна. Эдэ хүршэ бригаданууд хоорондоо мүрысэдэг һайн һайхан заншалтай юм. Тиимэһээ шанга мүрысөөнэй охин соо даалгагдаһан 495 болон 512 эхэ хонидой толгой бүриһөө хурьга абаха уялга абанхай.

А. ЧИМИТОВ.

Улаан туг уряална, уялгална

ЗОРИЛГОНЬ ЕХЭ

Арбан нэгэдэхи табан жэлэйнгээ, мүн 1985 оноймоо түсэбтэ даабарине амжалтатай дүүргэһэнэй ашаар Ивалгын районой Улаан-Үдын шубуунай фабрикын коллектив Бүхэроссин социалис мүрысөөнэй илаажа, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугта хүртэһэн тухай урид мэдээсээ һэмди.

Энэ үндэр шагналые барюулалгада зорюулагдаһан баяраай суглаан дээрэ КПСС-эй обкомой хүдөө ажахын ба эдээ хоолой промышленностиин таһагые даагшын орлогшо В. М. Кашин, тус коллективэй хүдэлмэриин амжалтануудые тэмдэглэжэ, хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгэ зорилгонуудай тухай хөөрэбэ. Тус фабрикын коллектив 1986 ондо 43 процентээр үйлэдбэрилгэеэ ургэхэ юм.

Гэхэтэй хамта үгэ хэлэһэн слесарь-оператор В. П. Фролович, звеноэ даагша Л. В. Голендухина, слесарь-заһабарилагшадай бригадир Н. Ц. Жамбалов, ветеринарна блогой хүдэлмэришэн В. Г. Ракицаева, бригадир Т. Я. Харламиевна гэгшэд хэрэглэгдэжэ байһан арга боломжонуудаа, ноёсоһүүлдэ дүүгүй ажалай шэнэ амжалтанууд тухай һанаануудаа хэлээ.

Баяраай суглаан дээрэ фабрикын директор Г. П. Тюменцев, «Птицепром» трестын директор А. В. Пахеев, КПСС-эй Ивалгын райкомой нэгэдэхи секретарь А. П. Цымбалюк амаршалгын үгэнүүдые хэлээ.

«Птицепром» трестын мэдэлдэ ородог Улаан-Үдын шубуунай фабрика үнгэрһэн табан жэлэй түсэбөө гурбан жэлдэ дүүргэһэн байна.

В. БАДМАЕВ.

Залуу коммунист Святослав Дармаевич Цыдыпов Загарайн районой Эрхирэгэй совхоздо эхэ хонидой отара даагаад хүдэлжэ эхилһээр үнинэй бэшэ юм. Тиигэбэшье урагшаа һанаатай, ажалша бэрхэ энэ хүбүүн түрүүшынгээ жэлһээ һайн үрэ дүнгүүдые туйлажа эхилээ һэн. КПСС-эй XXVII съездын болохо энэ жэлдэ Святослав Дармаев үндэр уялга абаад, тэрэнээ бэелүүлхэ зорилготойгоор эршэтэйгээр хүдэлжэ байна.

— Энэ минии нангин уялга гээшэ, юуб гэхэдэ, би партиин гэшүүн ха юмбиб. Тиимэһээ муугаар хүдэлхэ эрхэгүйб. Зуун эхэ хонин бүриһөө зуун хурьга абаха, хонин бүхэнһөө 4,3 килограмм нооһо хайшалхын түлөө тэмсэнэб,— гэжэ хөөрэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: С. Д. Цыдыпов.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Республикын ХҮНДЭЛЭЛЭЙ САМБАР

1985 оной социалис мүрысөөнэй дүнгүүдээр Буряадай АССР-эй арадай ажахын эдэ түрүүшүүл республикын Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэбэ:

Ардашев Валентин Павлович — «Востокэнергомонтаж» трестын Гусиноозерскын хабсаргалгын управлениин турбинын слесарьнуудай бригадир.

Базаров Бальжинима Банзаракцаевич — Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай Холтоһоной уурхайн сэбэрлэлгын забой хүдэлмэришэн.

Бимбаев Георгий Мархаевич — Хориин районой Үдын совхозой хонишон.

Глазырин Владимир Павлович — «Востоксибэлектромонтаж» трестын Улаан-Үдын хабсаргалгын управлениин электромонтажнигуудай бригадир.

Горбатенко Владимир Сергеевич — «Нижнеангарсктрансстрой» трестын 708-дахи СМП-гэй комплексно бригадын бригадир.

Дашеев Дамдин Доржиевич — «Бурятремстрой» нэгэдэлэй Хориин заһабарилга-барилгын участогай модошо дархан.

Дроваль Николай Петрович — барилгын «БАМтоннельстрой» управлениин 18-дахи тоннельнэ отрядай проходчигуудай бригадир.

Качин Алексей Васильевич — ашаанай 1-дэхи автотранспортна предприятиин жолоошон.

Кожевникова Нина Андреевна — Прибайкалиин районой Прибайкалиин совхозой гахайшан.

Костылев Петр Нестерович — Хойто-Байгалай районой «Ангарский» совхозой малай фермын даагша.

Колмакова Агафья Никифоровна — Ивалгын районой Улаан-Үдын шубуунай фабрикын шубуушан.

Корнаков Александр Фокеевич — Хойто-Байгалай геологобэдэрэлгын экспедициин зүрмэлэгын 6-дахи бригадын мастер.

Кузнецов Иван Ильич — Онохойн ой модоной промышленна комбинадай модо хэмжүүрлэн тайралгын бригадир.

Келлер Валерий Родионович — Улаан-Үдын Ленинэй ордентэ локомотив-вагон заһабарилгын заводой булад хайлуулагшадай бригадир.

Левентова Валентина Николаевна — Тимлюйн цементын заводой түүхэй эд гаргадаг машинын машинист.

Мальгин Иван Васильевич — Ивалгын ой модоной оньһожоруулагдамал ажахын хүдэлмэришэн.

Магдажинов Бато Цыдыпович — Хурамхаанай районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой комбайнер.

Мельникова Августа Петровна — үйлэдбэриин «Бурятбыттехника» нэгэдэлэй час заһагша.

Москвитин Алексей Самуилович — Улаан-Үдын Ажалай Улаан Тугта авиационно заводой токарь.

Нестерова Анна Петровна — оёдолой үйлэдбэриин «Туяана» нэгэдэлэй Бэшүүрэй филиалай оёдолшон.

Оверин Александр Валентинович — СССР-эй 50 жэлэй нэрэмжэтэ «Теплоприбор» заводой заһабарилгын-механическа цехэй слесарь.

Очиров Шираб Жугдурович—Сэлэнгын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой луговод.

Панькова Евдокия Борисовна — Бэшүүрэй районой Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой оньһон аргаар үнеэдые һаадаг оператор.

Перевозникова Евгения Петровна — Кабанскын районой Кабанскын шубуунай фабрикын һаалишан.

Попов Алексей Павлович — Улаан-Үдын судна бүтээлгын заводой электро-гагнууршадай бригадир.

Раднаева Зинаида Раднаевна — «Электромашина» заводой 2-дохи цехэй хүдэлмэришэн.

Рощин Иван Николаевич — Улаан-Үдын авиапредприятиин авиационно-техническэ баазын авиатехник.

Руссу Иван Георгиевич — Улаан-Үдэ станциин вагонно депогой вагонуудые шалгагша.

Седых Любовь Николаевна — Ивалгын районой һуралсалай «Байгал» ажахын һаалишан.

Содномпилов Мангир Жалсараевич — Главбурятстройн Улаан-Үдын гэр барилгын 1-дэхи комбинадай модошо дархан.

Соснина Татьяна Викторовна — Улаан-Үдын прибор бүтээлгын үйлэдбэриин нэгэдэлэй электромашинануудай обмотчик.

Сосоров Сергей Бато-Очирович — Зэдын районой Оёорой совхозой адуушан.

Сухопутова Галина Степановна — Улаан-Үдын хилээмэнэй комбинадай хилээмэ баригша.

Сундуев Даши-Нима Буодиевич — Баргажанай районой Карл-Марксын нэрэмжэтэ колхозой хонишон.

Томилов Николай Иннокентьевич — Түнхэнэй райпотребсоюзай жолоошон-наймаалагша.

Тогмитов Санжап Данзанович — Захааминай районой Хамниин совхозой мал адуулагша.

Федосеева Валентина Васильевна — Улаан-Үдын Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай бүд нэхэгшэ.

Цыбиков Токтохо Намжилович — Яруунын районой «Комсомольский» совхозой мал адуулагша.

Чебунина Надежда Артемьевна — Тарбагатайн районой «Дружба» колхозой овощ ургуулагша.

Шилова Анна Семеновна — «Бурятмебель» нэгэдэлэй станочница.

КПСС-эй XXVII съездэ зорюулагдаһан Коммунис субботнигой дүнгүүд тухай

1986 оной февралиин 15-да КПСС-эй XXVII съездын хүндэлэлдэ үнгэргэгдэһэн коммунис субботнигто республикын ажалшад эдэбхитэйгээр хабаадаһан байна. Энэ үдэр хүдэлдэг газарнуудтаа, хото, городууд болон һууриин тосхонуудые болбосон түхэлтэй болголгодо 502 мянга шахуу хүн хүдэлөө.

Арбан хоёрдохи түсэбтэ табан жэлэй жасада предприятинууд, эмхи зургаанууд 995 мянган түхэриг, тэрэ тоодо промышленна предприятинууд — 321, барилгын — 181, транспортын — 93, колхоз, совхозууд болон хүдөө ажахын бусад предприятинууд — 247, бусад эмхи зургаанууд болон организацинууд 153 мянган түхэриг оруулһан байна.

Субботнигой үдэр 5,1 миллион түхэригэй промышленна продукци үйлэдбэрилэгдөө. Энэнь сүүдхын дунда зэргын үйлэдбэриин хэмжээнэй 82 процент, урдахи субботнигуудһаа 1,5 дахин ехэ болоно.

«Улаан субботын» үдэр 0,6 мянган тонно нүүрһэн малтагдаа, 115 мянган түхэригэй мал ажалай ба тэжээл үйлэдбэрилгын машинанууд, 100 киловаттһаа дээшэ хүсэтэй 45 электродвигатель, 2,5 мянган кубометр хюрөөдэгдэмэл материал, 27 мянган түхэригэй мебель, 13,3 мянган хэһэг нэхэмэл гадар хубсаһа, 91,3 мянган түхэригэй оёмол зүйлнүүд, 350 хэһэг угаалгын машина, 335 хэһэг «Агидель» гэһэн электробритвэ, 50 хэһэг электровафельница болон бусад продукци үйлэдбэрилэгдэһэн байна.

Республикын барилгашад 1 миллион түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хээ.

Буряадай АССР-эй Статистическэ управлени.

Буряадай областной партиин организациһаа КПСС-эй XXVII съездын делегадуудаар һунгагдаһан бүлэг нүхэд мүнөөдэр ниислэл Москва мордохонь.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: КПСС-эй XXVII съездын делегадууд (зүүн гарһаа) Т. Г. Шалбаева, С. М. Филиппов, А. К. Шевченко, Г. М. Бимбаев, Г. Н. Иванова, Н. П. Дроваль, Л. В. Зангеева Улаан-Үдын Советүүдэй талмай дээрэ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ШАГНАЛ

Ажалшадые гоё һайханда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулһанайнь, уран һайханай һайн дураной зохёолы ажалые хүгжөөхэдэ эдэбхитэйгээр хабаадаһанайнь түлөө, хоорой 25 жэлэйнь ойтой дашарамдуулан, М. И. Калининай нэрэмжэтэ локомотивна депогой эрэшүүлэй арадай хоршо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаба.

• • •

Уран һайханай һайн дураной зохёолы ажалые хүгжөөхэ габьяатай байһанайнь түлөө, локомотивна депогой машинист, хоорой дуушан Владимир Лукич Крокошеинэдэ Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо.

• • •

Уран һайханай һайн дураной зохёолы ажалые хүгжөөхэдэ эдэбхитэйгээр хабаадаһанайнь түлөө, М. И. Калининай нэрэмжэтэ локомотивна депогой эрэшүүлэй хоршын байгуулагшаар 25 жэл соо [illegible] локомотивна депогой машинист, дуушан Анатолий Николаевич Северининые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаба.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

Байгша оной февралиин 18-да Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Президиумэй заседани боложо, хэдэн шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэбэ. «Баргажанай болон Хориин районуудай ажахынуудта 1985—1986 онуудай үбэлжэлгын үедэ мал ажалай продукци үйлэдбэрилгэ ба бэлэдхэлгэ тухай» асуудалаар тус районно Соведүүдэй гүйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэр **В. А. Махов, А. М. Бузин** гэгшэд тоособо. Нёдондоной энэл үетэй сасуулхада һү үйлэдбэрилгэ Баргажанда — 3, Хоридо — 16,5 процентээр, харин худалдан абалга Баргажанда — 13,2, Хоридо — 31 процентээр ургаһан, эбэртэ бодо малай, хонидой, моридой гарзалалга бага болгогдоһон байна.

Гэхэтэй хамта үбэлжэлгые эмхидхэл һайнтайгаар үнгэргэхэ талаар тус районуудта дутуу дунданууд үзэгдэһөөр гэжэ заседани дээрэ тэмдэглэгдэбэ. Эрхим шанартай үбһэ тэжээл ехээр бэлэдхэхэ талаар эдэ районуудта бодото, бүтэмжэтэй хэмжээнүүд абтанагүй. Байгаа болоһон тэжээл олон ушарта буйлуулагдангүй үгтэнэ. Зарим фермэ болон гүүртэнүүдтэ хоол [illegible]

[illegible] тагүй. Юуб гэхэдэ, Баргажанай райондо 334, Хоридо — 174 толгойгоор үсөөн тугал нёдондоной энэ үеынхиһөө абтаһан байна. Эбэртэ бодо мал үрэжүүлхэ хүдэлмэриин һулаар ябуулагдадаг байһан ушар мүн лэ һанаа зобооно.

Малай үбэлжэлгын халуун хаһада һаалишадай, хонишодой болон бусад малшадай ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалга үшөөл эрилтэдэ хүрэмэ бэшээр ябуулагдана гээд онсологдоо. Тиимэһээ сельскэ, поселково Соведүүдэй гүйсэдкомууд дутуу дундануудые усадхаха талаар саг дары хэмжээнүүдые абаха уялгатай.

«Архидалга болон алкоголизмые зайсуулха хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоолые бэелүүлхэ талаар Улаан-Үдэ хотын Железнодорожно районно Соведэй гүйсэдкомой ябуулһан хүдэлмэри тухай» асуудалаар тус гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **В. К. Кукшинов** тоособо. Тиихэдээ район соо архидалга болон алкоголизмтай тэмсэхэ 78 комисси, нүхэрэй 174 сүүд, ажалша коллективүүдтэ бии болгогдоһон архидалгагүй байдалай түлөө тэмсэхэ бүлгэ- [illegible]

Зүгөөр дутуу дунданууд үшөөл бии зандаа гээд Министрнүүдэй Соведэй Президиум онсолбо. Юуб гэхэдэ, бүхы ажалша коллективүүдтэ, бүхы организаци болон эмхинүүдэй, зоной хабаадалгатайгаар архидалгатай тэмсэл ябуулагдана гэхын аргагүй. 1985 ондо олон зон архидаһанай түлөө хэһээгдэжэ, тэлэрүүлгын газарта асарагдаа, яла түлэхэ болоо. Хүдэлмэриингөө газарта архидаха ушарнууд үшөөл хүсэд усадхагданагүй. Эдэ бүхы дутуу дундануудые усадхахын тулада бүтэмжэтэй хэмжээнүүд абтаха ёһотой гэжэ заагдаһан байна.

«Республикын колхоз, совхозуудта болон бусад гүрэнэй хүдөө ажахын предприятинуудта 1986 ондо гэр байра барилга тухай», «Республикын предприяти, организаци болон эмхи зургаануудай хүдөө ажахын хамһабариин ажахынуудай хүдэлмэрие һайжаруулха талаар нэмэлтэ хэмжээнүүд тухай» болон бусад асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ.

Президиумэй үзэмжэдэ табигдаһан асуудалнуудаар зохихо тогтоолнууд баталагдан абтаба.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ **В. Б. Саганов** заседани дээрэ дэлгэрэнгы үгэ хэлээ.

ҮШӨӨ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ АРГА БИИ

ЭГЭЭЛ ТЭБХЭР юһэн жэлэй саада тээ, фабрикын ашаглалгада оруулагдаһан түрүүшын жэлдэ ойроол 12,4 мянган центнер бройлерно шубуунай мяхан гүрэндэ тушаагдаа гэхэ гү, али хамта 2,8 миллион түхэригэй продукци худалдагдаһан юм. Тэсэд нигэжэ байбал, айхабтар ехэ, арба гаран миллион түхэригэй барилгын хэгдэһэн энэ фабрикын гаргаша хэзээ харюулагдаха юм ааб гэжэ зарим зон тиихэ үедэ һанадаг бэлэй.

Харин гансахан үнгэрһэн жэлдэ бидэ 48,7 мянган центнер тахяагай мяха худалдажа, үйлэдбэриин бүтээсые эрид дээшэлүүлһэнэй, продукциин шанарые һайжаруулжа, өөрын үнэ сэнгые хямдаруулжа шадаһанай ашаар 5,3 миллион түхэригэй сэбэр олзо оруулаабди.

Үнгэрһэн түсэбтэ арбан нэгэдэхи табан жэл соо фабрика бүхыдэнь 41,3 миллион түхэригэй продукци үйлэдбэрилөө гэхэ гү, али түсэбөөр хараалагдаһанһаа 743 мянган түхэригөөр ехэ мяха гүрэндэ худалдаһан байна. Тэрэшэлэн эдэ жэлнүүдтэ 17 миллион үлүүтэй түхэригэй сэбэр олзо абтажа, фабрикын бүхы барилга, түхеэрэлгэнүүдтэ хэгдэһэн гаргаша сүм харюулагдаба гээшэ.

Эдэ тоонууд тухай ухамайлан бодожо үзэхэ болоо һаа, энэмнай олон зуун хүнүүдэй, бүхы коллективэй үдэр бүриин үнэн шударгы, оролдосото ажалай аша үрэ болоно. Тиигээдшье эдэ үрэ дүнгүүд хүнтэхэнөөр туйлагдаагүй.

Олон, орёо бэрхэтэй техническэ, технологическа асуудалнуудые шиидхэхэ, эмхидхэлэй ехэхэн хүдэлмэри хэхэ баатай болоогдоо. Илангаяа түрүүшын жэлнүүдтэ тахяагай дальбараануудые түргэнөөр дэгжээжэ, богони болзор соо шэгнүүриень дээшэлүүлжэ үшөөл бирадаггүй байгаабди. Тахяанууд, дальбараанууд гарза хоролтодо ехээр ородог, элдэб үбшэндэ нэрбэгдэхэеэ һанадаг һэн. Мүн тэжээл нормоһоо үлүү гаргашалагдадаг, тэрээнһээ уламжалан, шубуунай мяханай өөрын үнэ халтад гэхэдээ ехэ болошодог бэлэй.

Һүүлэй хэдэн жэлдэ фабрикын коллектив, бүхы хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд ажалаа алишье талаһаань наринаар шэнжэлэн хаража, хүсэд шиидхэгдээгүй «хүндүүлхэй» газарнуудыень оложо, тэрэниие усадхаха, үйлэдбэреэ зүб мүрөөр эмхидхэхэ хэрэгтэ онсо анхаралаа хандуулаа.

Хэнэйшье мэдэһээр, тахяагай дальбараануудые бройлерно аргаар богонихон болзор соо дэгжээжэ, мяханда тушааха гээшэмнай өөрын онсо онол аргатай, тусхай технологическа гуримтай байдаг. Энэмнай тахяагай юрын фермэ бэшэ, харин бүхы үйлэдбэринь промышленнэ үндэһэ һуури дээрэ табигдаһан ёһотойл томо предприяти бшуу. Тиимэһээ бүхы цехүүд хоорондоо нягта холбоотой, бэе бэеһээ дулдыдан, таһаршагүй конвейер шэнгеэр хүдэлнэ гээшэ. Жэшээнь, эмэ тахяануудһаа һайн шанартай үндэгэ олоор абаа һаамнай, инкубаторна станци саг үргэлжэ дүүрэн хүсэндөө хүдэлхэ, дальбараа олоор гаргаха байна. Бройлерно цехүүдэй шубуушад-операторнуудай оролдосотой һайнаар, бүхы заабариин ёһоор дальбараануудые дэгжээжэ, богони болзорто шэгнүүрыень ехэ болгожо тушаагаа һаань, үүсэлэлгын цех һаадгүй, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлхэ, эрхим шанартай мяха болбосоруулан гаргаха зэргэтэй.

Эмэ тахяануудай отделениие абаад үзэе. Урда жэлнүүдтэ эндэ тахяанууд дан ехэ рационоор эдеэлүүлэгдэһэн дээрэһээ үлүүсэ таргалжа, олон үндэгэ үгэдэггүй байһан юм. Һүүлэй үедэ рационииень зарим тэды хороожо, нарин нормоор эдеэлүүлдэг болоһонһоомнай хойшо тахяа бүхэнһөө жэлдээ 150—160 хүрэтэр үндэгэн абтадаг болоо. Түрүү шубуушад Е. В. Красноярова, А. Г. Черняева, А. Я. Семенова гэгшэд тахяа бүхэнһөө жэлдээ 186 хүрэтэр үндэгэ абана. Ойрын жэлнүүдтэ ороной түрүү фабрикануудай хэмжээндэ хүрэхэ гэхэ гү, али тахяа бүхэнһөө 230 хүрэтэр үндэгэ абадаг болохо зорилго табинабди. Тиигэбэл эмэ тахяа үсөөнөөр байлгажа, олон үндэгэ абаха, энээнһээ нилээд ехэ тэжээл алмаха, продукциин өөрын үнэ сэнгые эрид хямдаруулха аргатай болохобди.

Дальбараа гаргадаг инкубаторна цехнай үйлэдбэриин шухала һалбари гээшэ. Эндэхи коллективые дүршэлтэй бэрхэ мэргэжэлтэ П. А. Рогова олон жэлдэ хүтэлбэрилнэ. Бүхы агрегадуудаа нарин нягтаар хүдэлгэжэ, үндэгэнүүдтэ оло дахин дезинфекци хэжэ, инкубаторто оруулһан бүхы үндэгэнүүдэйнгээ 70 процентые дальбараа болгохо түсэбтэй һаа, тэрэнээ 80 процентдэ хүргэнэ. Энэ цехэйхид үнгэрэгшэ табан жэлэйнгээ даабариие 4,5 жэл соо дүүргээ юм.

Нёдондо фабрикын гол үйлэдбэри — дальбараануудые бройлерно аргаар дэгжээдэг отделениин цехүүд бүхыдэнь 3,2 миллион тахяа тэжээжэ, хамтадань 48,7 мянган центнер шубуунай мяха гүрэндэ тушаагаа юм. Мүнөө эдэ цехүүдһээ үдэр бүри 16—18 мянган тахяа гэхэ гү, али 20—23 тонно мяхан абтана гээшэ.

Бройлерой цехүүдтэ хүдэлдэг шубуушадай гол зорилго юуб гэхэдэ, дальбараануудые гарза хоролтогүйгөөр томо болгохо, тэдэнэйнгээ тус бүриин шэгнүүрые сүүдхэдэ 18,5—19 граммаар нэмээжэ, 70 хоног соо тахяа бүхэниие 1,3—1,4 килограмм шэгнүүртэй болгоод, мяханда тушааха ёһотой. Энэ талаар эрхим үрэ дүнгүүдые туйладаг бэрхэ шубуушад-операторнууд манайда олон. Фабрикын ашаглалгада оруулагдаһан түрүүшын жэлһээ гэр бүлөөрөө хүдэлжэ байһан Лидия, Владимир Выборновтан, Светлана, Аркадий, Шаргаевтан, Галина, Иннокентий Сахаровтан, Галина, Иннокентий Сиратовтан, мүн түрүү шубуушад Галина Корнева, Валентина Лебедева, Мария Антипова, Людмила Мадаева, Галина Туганова болон бусад олон нүхэдые нэрлэжэ болоно.

Нёдондонһоо хойшо бройлерой цехүүд булта хамтын подрядай гуримаар гэхэ гү, али үйлэдбэрилһэн продукциингаа зэргээр ажалай түлөөһэ абажа хүдэлдэг болоо. Энээнэй ашаар ажалай журам, хүдэлмэриин эмхидхэл эрид һайжаруулагдаа, алмалта арьбалалта хэхын түлөө тэмсэл, хүнүүдэй эдэбхи, харюусалга нилээд дээшэлээ гэжэ тэмдэглэхээр.

Үнгэрһэн, 1985 ондо фабрика шубуунай мяха гүрэндэ тушааха түсэбөө 3 мянган центнерээр үлүүлээд, абтаһан мяханай центнер бүхэнэй өөрын үнэ сэнгые хямдаруулжа, 120 түхэригтэ хүргөө, продукциин шанарые һайн болгожо, бүхы ажалай гаргашые хороогоо.

Түбхын түрүүн хүнүүдэй хүдэлмэриин эрхэ байдалые һайжаруулжа, социальна болон ажаһуудалай асуудалнуудые зүбөөр шиидхэжэ шадаһанаймнай, илангаяа һайн үрэ дүн туйлагшадые зүбөөр урмашуулха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулһанаймнай ашаар эдэ бүгэдэ туйлагдаа.

Бэрээнэй-Адаг тосхондо һүүлэй жэлнүүдтэ 10 мянган дүрбэлжэн метр болбосон түхэлтэй, городойхиһоо заахашье дутуугүй гэр байранууд баригданхай. Саашадаа бууса шадараа огородой газартай, мал бариха байратай, 2—2 квартиратай гэрнүүдые олоор барижа эхилхэмнай. Мүнөө тиимэ табан гэр ашаглалгада тушаагдаа. Залуушуулда зорюулжа, табин хүнэй байха хоёр дабхар хамтын байра барижа захалаабди. Мүн тосхондо 300 хүнэй һууритай соёлой байшан, 320 үхибүүдэй һураха дунда һургуули, 200 бага хүүгэдэй байха сад-яслинууд, столово, магазин гэхэ мэтэ баригданхай. Ойрын жэлнүүдтэ бүхы хүдэлмэрилэгшэдөө гэр байраар хүсэд хангаха, ясли-садуудые үргэдхэхэ ёһотойбди. Нэгэ доро 50 хүнэй байжа амарха, эмшэлүүлхэ тусхай профилактори баригдаха болоно.

Эдэ бүгэдын ашаар хүнүүдэй манһаа гаража, ондоо тээшээ ошохо ушар үгы шахуу болонхой. Хүнүүд нэгэл ажалдаа удаан хүдэлхэдөө дүршэл шадабари ехэтэй болоно, һайн үрэ дүншье туйлана ха юм.

Гэхэтэй хамта үйлэдбэридэмнай хэрэглэгдээгүй арга боломжо, нөөсэнүүд үшөөл бии, бүри ехэ продукци абаха, худалдаха ёһотойбди гэжэ фабрикын хүдэлмэрилэгшэ бүхэн һайн ойлгоно. Бүхы үйлэдбэриин ургалтые хурдадхаха, эрдэм-техникын дэбжэлтые хангаха, шэнэ түрүү юумые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ зорилгын табигдажа байхада фабрикын коллектив энэ ехэ хүдэлөөнһөө гээгдэхэгүй байһаниинь элитэ.

Түрүүшын ээлжээндэ бройлерой цехүүдые шэнэдхэн хубилгажа, досоонь бүри һайн, ашаг ехэтэй түхеэрэлгэнүүдые тодхохо, хүнэй бар хүсөөр хэгдэдэг ажалые огтолон үгы болгохо зорилго табинабди. Продукци үйлэдбэрилгын хэмжээе заахашье хороонгүй, ажалыень зогсоонгүй цехүүдые шэнэдхэн хубилгаха хүдэлмэри ябуулнабди. Энээнһээ урагша тахяануудта тэжээл дээгүүр тодхогдоһон соргонуудаар дамжуулагдадаг һаань, мүнөө тэдэниие доогуур, шала дээгүүр дамжуулдаг болообди. Энээнэй ашаар тэжээлэй зууршаа һайража, гоожожо гээгдэхэ ушар сүм усадхагдаа. Шэнээр түхеэрэгдэһэн цехүүд соо шубуушан бүхэн 40—41 мянган тахяа харууһалха гэхэ гү, али мүнөөнэйхиһөө 1,5 дахин олон шубуу даажа абадаг болохо юм.

Энээнһээ гадна, бүри түргэн томо болодог, мяхажадаг Гибро-6 үүлтэрэй тахяануудые үсхэбэридэг болохын тула Свердловско областьһоо үндэгэ асаржа, инкубатортаа дальбараа болгожо эхилээбди. Энэ үүлтэрэй тахяагай дальбараанууд шэгнүүрээ тус бүридөө сүүдхын 23 грамм хүрэтэр нэмээдэг. Тиигэжэ мүнөө дальбараануудые 70 хоног соо тэжээдэг һаа, шэнэ үүлтэрэй тахяа үсхэбэридэг болоходоо, энэ болзорыень 14—16 хоногоор хороохо аргатай болонобди. Цех бүхэн сооһоо мүнөө жэлдээ 900 тонно мяха абадаг һаа, саашадаа энээн дээрэ үшөө 200 тонно мяха нэмэжэ үйлэдбэрилхэ аргатай болохо байнабди.

Тахяа болон дальбараануудай гарзалалгые үшөөл хороохо, тэдэнэй тэжээлые витамин, протеин элбэгтэй болгохо, үүсэлэлгын цехтэ нэмэлтэ түхеэрэлгэнүүдые тодхожо, үлөөдэһэ, хаядаһагүй технологи хэрэглэхэ шухала болоно. Мүнөө шубуудай мяханай үлөөдэһэ хаядаһаар мяха-яһанай гурил гаргажа, тахяануудта нэмэлтэ тэжээл болгон үгэнэбди. Мүн шубуудта ногоон тэжээл болон ногооной гурил татажа эдюулхын тула 800 гектарта тэжээлэй ургамал — обёос, рапс гэхэ мэтые таридаг болохобди.

Энэ жэлһээ хойшо Мухар-Шэбэрэй районой Никольскиин шубуунай фабрикада бройлерно аргаар тахяа тэжээдэг болохо, тэрэниие манай фабрикатай нэгэдүүлхэ шиидхэбэри абтаа.

Тиигэжэ арбан хоёрдохи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ 55 мянган центнер шубуунай мяха гүрэндэ худалдаха зорилготойбди.

С. НАЙЧУКОВА,
Загарайн бройлерно шубуунай мяха үйлэдбэрилгын нэгэдэлэй генеральна директор.
Г. СТЕПАНОВА,
фабрикын ахамад зоотехник.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: фабрикын түрүү хүдэлмэрилэгшэд (зүүн гарһаа) С. Т. Халудорова, Т. И. Корнева, В. Н. Лебедева.
М. НАМЖИЛОВАЙ фото.

ЗАГАРАЙН ШУБУУНАЙ ФАБРИКЫН ХҮГЖЭЛТЫН ШЭНЭ ШАТА

Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ амжалта туйлаһанайнь түлөө һаяшаг ЗАГАРАЙН БРОЙЛЕРНО ШУБУУНАЙ ФАБРИКЫН коллективтэ КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын Улаан туг барюулагдаа һэн.

Түсэбтэ арбан нэгэдэхи табан жэлдэ тус фабрика бүхыдэнь 205,7 мянган центнер бройлерно шубуунай мяха гүрэндэ худалдажа, даабаряа 106,1 процент дүүргээ гү, али 41,3 миллион үлүүтэй түхэригэй продукци үйлэдбэрилоо. Энэ үе соо 17 миллион түхэригэй сэбэр ашаг олзо оруулаа. Һүүлэй табан жэл соо эндэ ажалай бүтээсэ 8,2 процентээр дээшэлүүлэгдэһэн, абтаһан продукциин өөрынь үнэ сэншье нилээд хямдаруулагдаһан.

Үнгэрһэн, 1985 ондо түсэбөөр хараалагдаһанһаа 1652 центнерээр ехэ мяхан тушаагдаа. Тэрэнь 48,7 мянган центнертэ хүргэгдөөд, 3,1 миллион үндэгэн абтаа. Нёдондо жэлдэ фабрика 5,3 миллион түхэригэй сэбэр олзо оруулба. Арбан хоёрдохи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ эндэхи шубуушад 55 мянган центнер тахяагай мяха гүрэндэ тушааха зорилго табинхай. Жэлэй үнгэрһэн нэгэ һара 20 хоног соо фабрикын шубуушад хамта 1050 шахуу тонно мяха тушаажа, 2 һарын түсэбые болзорһоонь урид дүүргээд, КПСС-эй XXVII съездые ажалай амжалтаар угтаа.

Энэ хуудаһанда фабрикын коллективэй ажал хэрэгүүд тухай материалнууд толилогдобо.

МҮРЫСӨӨНЭЙ ҮҮРГЭ

Ямаршье ехэ зорилго түбхын түрүүн хүнүүдэйл хүсэл оролдолгоор, эдэбхи үүсхэлтэ, үнэн шударгы ажалаар бэелүүлэгдэдэг ха юм даа.

Тиимэһээ фабрикын дирекци, партийна организаци түрүүшын ээлжээндэ хүдэлмэришэд болон мэргэжэлтэдэй эдэбхи хэшээлые, урма зоригыень бадаруулха, дүршэл шадабариень дээшэлүүлхэ, һайн үрэ дүн туйлаһанайнь түлөө зүбөөр урмашуулха хэрэгтэ анхаралаа хандуулдаг гээшэ.

Эндэ коллективүүдэй дунда, хүн бүхэнэй хоорондо эмхидхэгдэдэг социалис мүрысөөн ехэхэн нүлөө үзүүлнэ. Шубуудые гарза хоролтогүйгөөр харууһалхын, продукци ехээр абахын, шанарыень һайжаруулхын, байранууд соохи оньһон түхеэрэлгэнүүдые һайнаар хүдэлгэхэ, тэжээл болон бусад хэрэгсэлнүүдые зүбөөр, нарин нягтаар гаргашалха гэхэ мэтэ асуудалнууд социалис мүрысөөнэй договор болон уялганууд соо хараалагдадаг. Социалис уялгануудай хэр дүүргэгдэжэ байһан тухай арбан хоног, һара бүри согсолон гаргажа, ажахын тоосооной үдэртэ гү, али планёрко дээрэ ходо хэлсэжэ байдагбди.

Үндэр үрэ дүн туйлагшад һайнаар урмашуулагдана. Ажалай нэмэлтэ түлөөһэндэ, шагналда жэл бүри 140 мянган түхэриг гаргагдадаг. Мүн «Мэргэжэлээрээ эрхимлэгшэ», «Коммунис ажалай ударник» гэһэн нэрэ зэргэнүүд жэл бүхэндэ олохон хүндэ олгогдодог юм.

Жэшээнь, гансахан нёдондо инкубаторна цехэй оператор В. А. Шишмарев, автомашинын жолоошон П. И. Бурков, лаборантнууд Э. Р. Дымбрылова, С. П. Зарубина, үүсэлэлгын цехэй хүдэлмэришэд Л. М. Богаткина, Н. А. Новикова гэгшэд «Мэргэжэлээрээ эрхимлэгшэ» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртөө.

Абаһан уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ, мүрысөөндэ шалгарһан түрүүшүүлэймнай тоо жэл бүри олошорно. Эндэ коммунистнуудай, илангаяа партийна бүлэгүүдэй эмхидхэхы, элсүүлхы үүргэ тон ехэ гэжэ онсо тэмдэглэхээр. Жэшээлхэдэ, бройлерой отделениин партийна бүлэг (партгрупоргнь шубуушан-оператор Г. Ф. Сахарова), инкубаторай цехэй партийна бүлэг (партгрупоргнь С. Н. Афанасьев), үүсэлэлгын цехэй партийна бүлэг (партгрупоргнь П. Г. Решетникова) ехэ хүдэлмэри ябуулдаг.

Өөһэдөө һайнаар хүдэлхэһөө гадна, нүхэдтөө эрхим жэшээ харуулжа ябадаг коммунистнуудай дундаһаа Л. К. Замаратских, Г. Б. Сиратова, С. К. Шаргаева болон бусадые онсолон нэрлэжэ болоно.

Манай фабрикада гансашье хүдэлмэришэд бэшэ, мүн мэргэжэлтэд тодорхой уялгануудые абадаг. Илангаяа тэдэнэр үйлэдбэриин үрэ дүнгүүдые дээшэлүүлхэ, алмалта, арьбалалта хэхээр уралан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын дурадхал оруулха, нэбтэрүүлхэ гэжэ уялганууд соогоо бэшэдэг. Тэрэнээ заатагүй дүүргэхэ гэжэ оролдодог юм. Энэ талаар фабрикын ахамад инженер В. Д. Дашинимаев, заһабарилгын бригадын бригадир С. М. Ипатьев, оньһон түхеэрэлгэнүүдэй талаар инженер А. М. Драбков, инкубаторна цехэй начальник П. А. Рогова, зоолабораториие даагша М. И. Носкова гэгшэд эдэбхитэйгээр хүдэлнэ.

Үйлэдбэридөө ехэ үрэ дүнгүүдые туйлахын тула ажалаа, мэргэжэлээ һайн мэдэхэ, тэрэнээ саг үргэлжэ дээшэлүүлжэ байха хэрэгтэй ааб даа. Тиимэһээ зоотехниин болон экономикын асуудалнуудаар шубуушадай, мэргэжэлтэдэй дунда ходо һуралсал үнгэргэжэ байдагбди. Нёдондонһоо хойшо хүн бүхэндэ хүдэлмэри дээрэнь аттестаци хэжэ, мэргэжэл мэдэсыень шалгадаг болообди.

КПСС-эй XXVII съездые ажалай амжалтаар угтахын түлөө эрмэлзэжэ, коллективнай гүрэндэ мяха худалдаха байгша оной 2 һарын түсэбые февралиин 20 болотор дүүргэхэ гэһэн уялга абаад, тэрэнээ амжалтатайгаар бэелүүлээ.

Г. БУЯНТУЕВ,
фабрикын партийна бюрогой секретарь.

ШЭНЭДХЭН ЗАҺАБАРИЛНАБДИ

— АДУУҺА МАЛ БОЛОН ШУБУУДЫЕ ТҮРГЭНӨӨР ТҮЛЖҮҮЛХЭ, ШАХАН ТАРГАЛУУЛХА ХҮДЭЛМЭРИИЕ ҺАЙНААР ЭМХИДХЭХЭ, АЖАХЫНУУД ДОТОРОЙ, АЖАХЫНУУД ХООРОНДЫН МЭРГЭЖЭЛЫЕ ХҮГЖӨӨХЭ, МЯХА, ҺҮ БОЛОН БУСАД ПРОДУКЦИ ҮЙЛЭДБЭРИЛХЭ АШАГ ҮРЭ ЕХЭТЭЙ ОНОЛ АРГАНУУДЫЕ, ТҮРҮҮ ПОТОЧНО ТЕХНОЛОГИ НЭБТЭРҮҮЛХЭ.

(Ороной экономическа болон социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүдэй проектһээ).

Хэнэйшье мэдэһээр саг үргэлжэ хүдэлгэгдэжэ байһан оньһон түхеэрэлгэнүүд, байранууд он жэлнүүдэй үнгэрхэ бүри хуушардаг, сагай эрилтэдэшье харюусажа шадахаяа болидог ха юм даа.

Манай бройлерно шубуунай фабрикын ашаглалгада оруулагдаһаар 9 жэл үнгэрөө. Илангаяа тахяагай дальбараануудые бройлерно аргаар дэгжээдэг гол цехүүдэй байранууд соохи оньһон түхеэрэлгэнүүд, клеткэнүүд, зайн галай гэрэл үгэдэг хэрэгсэлнүүд хуушаржа эхилээ. Тиигээдшье ороной түрүү фабрикануудта шубуудые түргэнөөр тэжээхэ шэнэ, ашаг үрэ ехэтэй онол арганууд үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэнэ.

Тиимэһээ манай фабрикынхидшье баһал үйлэдбэриеэ улам саашадань хүгжөөхэ, мүнөөдэрэй эрилтэнүүдтэ таарама ашаг үрэ ехэтэй технологи нэбтэрүүлхэ, хурдадхалгын замда ороходо ёһотой болоно.

Эдэ бүгэдые хараада абажа, фабрикын бройлерой цехүүдые шэнэдхэн хубилгаха хүдэлмэри ябуулжа эхилээбди. Гол үйлэдбэриие зогсоонгүйгөөр, шубуунай мяха абалгые заахашье бага болгонгүйгөөр цехүүд соохи клеткэнүүдые, оньһон түхеэрэлгэнүүдые шэнэдхэн заһабарилжа, шэнэ лининүүдые табиха баатай болонобди.

Иигээд ерэхэдээ заһабарилагшадай харюусалга тон ехэ болоно. Манай бригада үнгэрһэн жэлдэ нэгэ цехые шэнэдхэн заһабарилаа юм. Тэндэ дулаа үгэхэ батарейнүүдыень һэлгээбди, тэжээл хубаарилан үгэхэ конвейерые шэнэ гуримаар тодхожо, байра соохи агаар сэбэрлэхэ, шубуудай аргал арилгаха түхеэрэлгэнүүдые хубилгаабди. Тахяагай дальбараануудай түргэн томо болоходо туһатай байхынь тула автомат аргаар хүдэлдэг зайн галай гэрэлые үе-үе таһалдуулагдажа байха шэнэ системэ тодхообди.

Эдэ бүгэдын ашаар бройлерой цехүүдтэ ажалай бүтээсэ нилээд дээшэлүүлэгдэхэ, продукци үйлэдбэрилгэ ехэ болгогдохо байна. Хэрбээ мүнөө шубуушан бүхэн нэгэ доро 26—28 мянган дальбараа даажа абаад харууһалдаг һаа, шэнэхэн заһабарилагдаһан байрануудта хүн бүхэн 40—41 мянган тахяа тэжээхэ аргатай болохо юм. Энээнэй ашаар бройлерой цех бүхэндэ жэлдээ 900 тонно мяхан абтадаг һаа, тэрэнь 200 тонноор ехэ болохо байна.

Саашадаа жэлдээ 2 цех шэнэдхэн хубилгаха, мүн Никольскиин шубуунай фабрикада тахяагай дальбараануудые бройлерно аргаар дэгжээдэг болохын тула байранууд сооһь шэнэ түхеэрэлгэнүүдые тодхохо болонобди.

С. ИПАТЬЕВ,
фабрикын заһабарилгын бригадын бригадир.

ХҮН БҮХЭНЭЙ ХУБИТА

Түрүүн эндэ хүдэлхэеэ ерээд, бройлерой цех соо орожо, шубуушад-операторнуудай ажалай эрхэ байдалые харахадаа, һанаандам нэгэл таарамжагүй шэнги байгаа бэлэй. Шубуудай аргалай нэгэ жэгтэй үнэр, олон дабхар клеткэнүүд соо байһан хэдэн мянгаад дальбараануудай таһалгаряагүй һаршаганалдаан, байра соохи бүрүүл гэрэл... Хүн иимэ газарта бүхэли үдэртөө яажа хүдэлхэ юм гэжэ һанагдаа һэн.

Теэд хүн ажалдаа дададаг, дүршэдэг, дурладагшье гээшэ ааб даа. Тэрэ гэһээр лэ энэ цехтэ таһалгаряагүй хүдэлнэб. Онохойн 20-дохи СПТУ-да заочноор һуража, шубуушан-операторай мэргэжэлтэй болооб. Дүршэл шадабаритай болоходоо, энэ ажалдаа бүхы хүсэлэл оролдолгоёо зорюулжа хүдэлхэдөө, һайн үрэ дүншье туйладаг болоо аабзаб даа. Энэ мэргэжэлдэ дүршэхэ, дурлаха талаарнь үнинэй шубуушад Г. Ф. Сахарова, М. Г. Антипова гэгшэд намда һайн нүлөө үзүүлээ гэжэ һанагшаб.

Үнгэрэгшэ жэлдэ тахяагай дальбараануудые бройлерно аргаар дэгжээхэдээ, жэл соо 1 505 центнер шубуунай мяха тушаагаа гэхэ гү, али түсэбөө 135 процент дүүргэжэ, даабариһаа гадуур 600 шахуу центнер мяха үйлэдбэрилөө һэм. Тиигэжэ фабрикынгаа туйлаһан амжалтада хубитаяа оруулһандаа баяртайб.

Манай ажалда юун гол шухалаб гэхэдэ, тахяагай дальбараануудые эдеэлүүлхэ, харууһалха бүхы нарин заабари, технологическа гуримые жэншэдгүй сахиха хэрэгтэй. Илангаяа шубуунай байра соо санитарна гуримые айхабтар нягтаар сахиха, элдэб үбшэн хамшаг тиишэ оруулхагүйн тула ехэл нарилха, һэргылхэ шухала. Бидэ инкубаторһаа гараһан нарай дальбараануудые 32 градусһаа доошо бэшэ дулаан, сэбэрлэгдэһэн, арюудхагдаһан байра соо абанабди. Шубуушан бүхэндэ 26—28 мянган дальбараа даалгагдадаг. Эдэниие 70 хоног соо тэжээжэ, тус бүриинь шэгнүүрые сүүдхэдэ 18—19 граммһаа бага бэшээр нэмээгээд, 1,3—1,4 килограмм татаха болгоод, мяханда тушаадаг гээшэбди. Нэгэ парти шубуудаа тушааһан бэеэрээ бүхы байра соохиие, клеткэнүүдые 3—4 дахин һайнаар угаажа, дезинфекци хэжэ, дахин шэнэ дальбараануудые абанабди.

Шубуудай байра болзорһоо заахашье удаан саг соо хооһон байха ёһогүй. Тэрэнэй талмай, клеткэ бүхэн жэл соо дүүрэнээр хэрэглэгдэбэл, ехэ мяхан абтаха, ашаг олзо горитой оруулагдаха, энээнһээ бидэнэй ажалай гол болон нэмэлтэ түлөөһэншье сүм дулдыдана ха юм.

Үйлэдбэридөө һайн үрэ дүн туйлаха, хүдэлмэридөө шэнэ түрүү онол аргануудые нэбтэрүүлхын тула бидэ, шубуушад, мэргэжэлээ саг үргэлжэ дээшэлүүлжэ байдагбди. Эндэмнай бүхы шубуушад-операторнууд, сантехнигүүдэй хабаадалгатай зооветһуралсал недели бүхэндэ үнгэргэгдэнэ. Тэндэ фабрикын ахамад зоотехник Г. П. Степанова, ахамад ветврач Н. Б. Шашича гэгшэд хэшээл үнгэргэдэг юм. Нёдондо жэлһээ эхилжэ хамтын подрядай гуримаар хүдэлнэбди. Гансашье өөрөө һайн үрэ дүн туйлахын тула оролдохо бэшэ, мүн бүхы цехэйнгээ ажал хэрэгтэ һаналаа хандуулжа, хажуудахи нүхэрни ямараар хүдэлнэб, ажалһаа гээгдэнэгүй гү, архи уугаад ерэнэгүй гү гэжэ ходо хаража ябаха болонобди. Тиигэжэ хамтын харюусалгын ехэ болоходо ажалай журам шангадхагдана, муугаар хүдэлһэн, шалтагаангүйгөөр ажалдаа гараагүй хүнүүд түлөөһэнэй, шагналай талаар хэһээгдэнэ гээшэ.

Урдаһаамнай үшөөл ехэ, харюусалгатай зорилго табигдана гэжэ мэдэнэбди. Арга боломжоёо элсүүлэн, улам һайнаар хүдэлхэ болонобди.

А. ИЛЬИНА,
бройлерой 17-дохи цехэй шубуушан-оператор.

УРАГШААЛ ҺАНААН

БҮРИ таба-зургаан жэлэй саана эндэхи хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдтэй хөөрэлдэхэдэ, эгээл түрүү хүнүүдэйнгээ дундаһаа Галина Батуевна Сиратовае онсолон нэрлэдэг байһан юм. Мүнөөшье суглаан, зүблөөн бүхэндэ тэрэнэй нэрэ, ажалайнь эрхим үрэ дүнгүүд баһал түрүүшын ээлжээндэ дурдагдадаг зандаа.

— Галина Батуевна Иннокентий Муткинович нүхэртээ суртаа хүдэлдэг юм. Эдэнэр нэгэшье жэлдэ дальбараануудай шэгнүүрые дээшэлүүлхэ, шубуунай мяха абаха түсэбөө үлүүлэн дүүргээгүй гэжэ байгаагүй. Жэшээнь, үнгэрһэн арбан нэгэдэхи табан жэлдэ түсэбэйнгөө ёһоор 5340 центнер мяха үйлэдбэрилхэ байһан һаа, тэрэнээ 5620 центнертэ хүргөө һэн. Нёдондошье жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь 4 һараар урид дүүргээ юм,— гэжэ фабрикын экономист К. С. Цыбикжапова хөөрэнэ.

Бүхы ажалай оньһожоруулагдаһан газарта хүдэлдэг шубуушадта хүнгэн ёһотой гэжэ һанахааршье һаа, үнэндөө тэдэнэй хэхэ ажал, харюусалга айхабтар ехэ. Хүн бүхэн хорёод мянган дальбараае нэгэ доро даажа абаад харууһалха гээшэ бэрхэтэй. Бүхэли үдэртөө үглөөнэй 8 часһаа үдэшын 5 час болотор тэдээнһээ холо ошохогүйш. Ходол хаража, эдеэлүүлжэ байха хэрэгтэй.

Ажалайнгаа хүнгэн бэшэ, сүлөө сагай тон багашье һаань, Галина Сиратова ниитын хүдэлмэридэ, партийна, профсоюзай организацинуудай эмхидхэһэн бүхы хэмжээ ябуулганууд та эгээл эдэбхитэйгээр хабаададаг коммунист мүн. Илангаяа партийна даабариие тон һайнаар, үнэн сэдьхэлһээ дүүргэхэ гэжэл оролдодог. Уран һайханай бүлгэмдэ ябалсажа, хоорто дуу дууладаг юм. Мүнөө хэдэн жэлдэ коллективэйнгээ партийна бюрогой гэшүүнээр һунгагдаа, мүн партиин райкомой гэшүүн болонхой. Байгша ондо районой болон областной партийна конференцинүүдтэ делегат боложо хабаадалсаһан байна.

— Би Галинатай хэдэн жэлдэ зэргэлжэ хүдэлнэб. Ямаршье сагта ажалһаа залхууршоод гү, али эсэшэһэн, хашаршаһан хэбэртэй эбһээлжэ, арайхан хүдэлжэ ябаагүй. Бүхы юумэн гар соонь бусалжа байхадал гэхэ юм. Эхэнэр хүндэ гэр соохи ажал юу барагдахаб даа. Дүрбэн үхибүүдынь һургуулида һурана. Тэдэниие эдеэлүүлхэ, хубсалуулха, һургуулидань ябуулха хэрэгтэй. Хэнэй үхибүүд эгээл зохидоор хубсаланхай, бэеэ һайнаар абажа ябадаг бэ гэжэ һонирхоо һаатнай, «Сиратовтанай үхибүүд» гэһэн харюу дуулахат. Галина уран гартай эхэнэр. Нэгэ һүни соо һуугаад, басагадтаа зохидхон плати оёжорхихо, утаһаар, малгай, бээлэй, нэхэжэрхихэ. Эдэ бүгэдые яажа үрдинэ, хаанаһаа хүсэ абана гээшэб гэжэ гайхадагби,— гэжэ баһал бэрхэ шубуушан-оператор Светлана Шаргаева хөөрөө һэн.

— Холын Ольхон нютагта түрэһэн юм. Бишыхандаа эхэ, эсэгэһээ гээгдэжэ үншэрөөшье һаа, гүрэн түрынгөө үндэр һайхан үргэмжөөр, зон нүхэдэй туһаламжаар хүн боложо, хэнһээшье дутуугүй нэрэтэй солотой, хүндэтэй ябанаб. «Эхэ, оронойнгоо урда эгүүридэ мүнхэ үритэйб...»— гэһэн дуунай үгэ бии ха юм. Түрэл Коммунис партиин, Совет засагай аша туһые бодото ажалаараа харюулха гол уялгамни гэжэ ойлгодогби,— гэнэ Галина Батуевна.

— «Мал хараха — ама тоһодохо» гэжэ зон хэлсэдэг. Шубуудые харууһалхада, баһал

...ҮҮЕХЭ АЖАЛАЙ ...ЛГА ДУУНУУД

ПУБЛИЦИСТИКЭ

[illegible]

Баруун, Зүүнийе
доhолгоhон
Байгал-Амарай
магистраль
Совет хүнэй гараар
наяраал,
Солбон хүлэгэй тахаар
табараал!

Юрэнхыдөө, Сибирь, Байгал, Алас-Дурнын сэлгээн үргэн газар дайдые шэнэдхэн хубилгаха шэнжэлхы хүдэлмэри ябуулагдаhаар үнинэй ааб даа. Илангаяа түсэбтэ табан жэлнүүдэй үе соо үндэр, үргэн дэлисэтэйгээр, хамагыень хараалhан зүглэлтэйгээр, хам оролсоhон хабатайгаар ябуулагдажа ерэhэниинь эли болон мэдээжэ. Харин манай эндэ, Байгал шадар энэ ажалай эхилэн бусалхые минии үетэн бээрээ үзэhэн, нюдөөрөө хараhан, гараараа туршалсаhан, шадалаараа шангадхалсаhан байна. Тэрэ хорёод онуудай hүүлээр гү, гушаад онуудай эхээр, Дээдэ-Үдэ хотын гол гудамжа болохо Ленинэй үйлсэhөө гү, гол талмай болохо Революциин талмайhаа гү, баруун хүбөө [illegible]

[illegible]

...шүлүүн хаданууд
гараар
баригдаа,
...лэгэй хабаар
малтагдаа.
...Уоян,
Муянууд
...ойрын
болонхой.
...хабаар ялараа,
...лэгэй тахаар
табараа.

...хин зарим ушарта хэдэн зуугаад дахин дээшэлээ бшуу! Тиигэжэ Буряад орон ашата арбан нэгэдэхи табан жэл соо Байгалай үмэнэхи баян газар дээрэ хүсэн түгэс индустриальна хүгжэлтэтэй, түрүү агротехникын аргаар ябуулагдадаг, оньhожоруулагдамал томо хүдөө ажахытай, бэлиг түгэлдэр социалис удхатай соёлтой, Россин Совет Федеративна Социалис Республикын мүнхэ Зандан жодоогой hалашагүй нэгэн hалаань болоожо hалбарhан, аглаг сэлмэг ая гангын Орон болонхой. Түрэл республикамнай арбан хоёрдохи табан жэл соо улам саашадаа урган бадарха хараатай: энэ табан жэлдэ манай эндэ Улаан-Үдын промышленна томо-томо предприятинууд, тэдээн сооhоо Ленинэй орденто Буряадай гигант — ЛВРЗ шэнэдхэгдэн оньhожоруулагдаха, Ажалай Улаан Тугай орденто Зэдын вольфрам-молибденэй комбинат шэнэ ехэ хүсэеэ дэлгэхэ, Галуута-Нуурай ГРЭС хүсэ эршээ бүримүhэн хү- [illegible]

[illegible] ...театрай сценэ дээрэhээ хүнхинэжэ, совет Буряадай соёл болбосоролой солдормо хүгжэлтые бүхы дэлхэйдэ соносхоо hэн лэ...

Тэрэ гэhэнhээ хойшо 50 шахуу жэл үнгэрөө. Энэ түүхэтэ богонихон хугасаа соо Байгал шадарай республикын үйлэдбэрилгын хүсые хэрэглэлгэ, газар дэбисхэрэйнь баялигые ашаглалга хэдэн арбаад да- [illegible] ...далые, тэрэнэй зохёохы hайхан амгалан тайбан ажал хэрэгые, тэрэнэй хурдан ухаан бодолые уран хурса аялгаар, огсом үгөөр дуулаха, үнгын биирээр зураглаха, үеын үедэ дурасхал болгон мүнхэлхэ нангин хэрэгтэ бүримүhэн зорюулагдаха зэргэтэй. Энээнhээ үлүү үүргэ, үлүү харюусалгатай, үлүү хүндэтэй хэрэг манда мүноо үгы!

Цэдэн ГАЛСАНОВ.

Засагай зурганууудта

ТОГТООЛОЙ ДҮҮРГЭЛТЭ ЗҮБШЭГДЭБЭ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Түсэблэлгын-бюджетнэ комиссиин заседани депутат Л. В. Потаповай хүтэлбэрилгэ доро hаяхан болобо. Тус заседани дээрэ «Хойто районуудые экономическа ба социальна талаарнь саашадань хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй обкомой бюрогой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолтой зохилдуулhан асуудал хэража үзэгдэбэ.

Хойто-Байгалай районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Н. Б. Бужинаев, Баунтын районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо И. А. Скосырский гэгшэд Байгал-Амарай түмэр харгын баригдаха үедэ эндэ байгуулагдаhан шэнэ совхозуудай материально-техническэ үндэhэ hуури бэхижүүлхэ, электрын элшэ, хүсөөр хангаха талаар ехэ ажал хэгдээ гэжэ мэдүүлбэ.

Социально-соёлой барилга үргэнөөр ябуулагдажа, 50 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд ашаглагдаа, ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалга, медицинскэ, худалдаа наймаанай талаар хангалга hайжаруулагдаа. Эндэхи нютагай бүхы hууринуудта радио бии, телевизионно дамжуулга хэгдэнэ.

Гэхэтэй хамта республикын хойто районуудые социально-экономическа талаар хүгжэлтые хурдадхахын тула арадай депутадуудай Хойто-Байгалай болон Баунтын районно Соведүүдэй гүйсэдкомууд, Нютагай промышленностиин, Гэр байрын-коммунальна ажахын, Ой модоной ажахын, Хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын министерствэнүүд, «Байкалрыбпром», «Байкалрыбколхозсоюз» нэгэдэлнүүд, Буркоопсоюзай правлени КПСС-эй обкомой бюрогой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые дүүргэхын тула бүхы хэмжээнүүдые абанагүй гээд Верховно Соведэй Түсэблэлгын-бюджетнэ комисси тэмдэглэбэ. Хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгэ, жэшээлхэдэ, түсэбөөр хараалагдаhан хэмжээндэ хүргэгдөөгүй.

Тиихэдэ нютагай промышленностиин министр М. Ф. Завгородняя, хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын министр Е. И. Мульченко, гэр байрын-коммунальна ажахын министрэй орлогшо В. А. Балдаев, «Байкалрыбпром» нэгэдэлэй генеральна директор К. М. Бурлаев болон бусад тус тогтоолой дүүргэлтын дутагдалнууд тухай хөөрэбэ.

Верховно Соведэй Түсэблэлгын-бюджетнэ комисси тус асуудалаар тогтоол баталан абаба.

ХҮН БА ХУУЛИ

Арадай зөөри гамналга — эрхэтэн бүхэнэй уялга

«СССР-эй эрхэтэн социалис зөөрие гамнан бэхижүүлхэ хэрэгтэ туhалха уялгатай. Гүрэнэй ба ниитын эд зөөрие үбэршэлхэ ябадалтай тэмсэхэ, арадай зөөридэ гамтайгаар хандаха гээшэ СССР-эй эрхэтэн бүхэнэй уялга мүн» гэжэ Совет Үндэhэн Хуули доторнай хэлэгдэдэг.

Тиигэбэшье ажахын эмхидхэлэй дутуу дунданууды, тоо бүридхэлэй hулые болон хадагаламжын мууе хэрэглэн, гүрэнэй болон ниитын зөөриhөө хуу татажа баяжаха дуратай шуул бидэнэй дунда үшөөл дайралдана. Хулууха, хоморой юумые дээгүүр хонжоо сэнгээр худалдаха, хүнүүдые мэхэлхэ ябадалнууд ажал хэнгүйгөөр оршо доход абалгын эгээл зэмэтэ зүйл мүн гээшэ.

Үйлэдбэриин «Забайкаллес» нэгэдэлэй РСУ-гай начальник байhан Брянский В. И. гэгшэ хубидаа хүнгэн машина хэдэн дахин абаад, дээгүүр сэнгээр худалдадаг байгаа. Тиигэжэ дүрбэн машина худалдаад, 6000 түхэригэй ашаг олзо хубидаа оруулhан байха юм. Тэрэнэйнгээ түлөө Брянский табан жэлээр эрхэеэ хаhуулhан, зөөриеэ тушаалгаhан байна.

Гэхэ зуура ажалша коллектив гээшэ заримдаа хүниие хүмүүжүүлхэ, зүб замда оруулха үүргэеэ мартантаад, зэмэтэ нюурай зэмыень сагааруулха, элдэб аргаар хамгаалха гэhэн оролдолго гаргадаг байна. Иимэ баримтануудтай гам хайрагүй тэмсэл ябуулагдаха ёhотой. Зэмэтэ ба хорото ябадал гаргагшад эгээл хатуугаар хэhээгдэхэ ёhотой ха юм.

Энэ асуудал анхархын тулада бидэ «Забайкаллес» нэгэдэлэй генеральна директортэ, партийна организациинь секретарьта, Буряадай АССР-эй Финансын министерствын ахамад контролер-ревизорто болон дотоодын хэрэгүүдэй министртэ тусхай хандалга эльгээhэн байнабди.

Хүтэлбэрилэгшэ бүхэн, коммунист ба комсомолец бүхэн юумэндэ хандасаараа, ажабайдалаараа бусадта жэшээ харуулха, совет хуули эрхэбэшэ сахиха, социалис хуули ёhонуудай түлөө тэмсэл хангаха зон ха юм.

Ажалша коллективүүдтэ энэ хүдэлмэри шангаар ябуулагдаха ёhотой. Тэндэ арадай баялигта гар хүрэгшэдэй, аралжаа наймаа хэгшэдэй, эдилгэ абагшадай тэсэхын аргагүй оршон байдал тогтоогдохо зэргэтэй.

Өөрынгөө үүргые муугаар бэелүүлдэг, материальна талаар харюусалгата нюурнуудай ажалай хойноhоо сахидаггүй хүтэлбэрилэгшэдтэй газарта заабол муу юумэнэй болодогые, сүүдтэ харагдадаг хэрэгүүдые шэнжэлэлгэ оло дахин батадхаа юм. Жэшээлхэдэ, Улаан-Үдын архиин заводой ашаатай вагонуудые үдэшэжэ ябадаг байhан С. В. Пугачев, А. В. Полищук, А. В. Данилов гурбан 2189 түхэригэй архи хуули бусаар худалдаа. Тэдэ гурбан хүйхэр удаан болзороор эрхэеэ хаhагдажа, эд бараагаашье абхуулhан байна. Пугачев Полищук хоёрынь хүнгэн машинануудhаашье hалаа hэн.

Энэл заводой экспедитор Верхотуров материальна харюусалгатай нюур байhаншье hаа, албан тушаалаа хэрэглэн, 4558 түхэригэй 360 шэл архи хуули бусаар худалдаhан байха юм. Тиихэдээ энэ хүмнай 360 хооhон шэлые уhаар дүүргээд, магазинда тушаагаа. Тэрэнэй уголовно хэрэг хүдэлжэ байhан заводойнь улаан булан соо харагдажа, олоной хабаадалгатайгаар сүүд үнгэрөө hэн.

Социалис зөөри үбэршэлhэн Верхотуров 8 жэлээр эрхэеэ хаhагдаа.

«Сэлэнгэ» ресторанай кассир Л. А. Кнюпа гэгшэ гүрэнэй, өөрынгөө хармаануудые «hамарhандаа», 7 жэлээр эрхэеэ хаhагдаа.

Улаан-Үдын почтамтын ахамад бухгалтераар хүдэлжэ байhан Н. П. Эрдынеева мүн лэ hэшхэлээ гээжэ, гүрэнэй 5 мянган түхэриг эдиhэн байшоо.

Иимэ жэшээнүүд яhалашье олдохо. Тэдэ би эндэ тэдэниие тоолохоёо hанана бэшэб. Харин юун дээрэhээ иимэ юумэн болоноб гэжэ хэлэхэ, ойлгуулха хүсэлэнтэй гээшэб. Социалис зөөри үбэршэлхэ, үрихэ ябадал хаана, ямар коллективтэ дайралданаб гэхэдэ: тоо бүридхэлгын ба тоосооной hула, кадрнуудай хамаагүйгөөр табигдаhан, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин хангалтагүйгөөр ябуулагдадаг, ревизиин саг соогоо хэгдэдэггүй, финансова хиналтын hула, найдалгүй хүнүүдэй материальна харюусалгатай ажалда абтадаг, харуулай албанай муугаар табигдаhан газарта арадай зөөри үбэршэлхэ, үрихэ ябадал гарана бшуу.

Манай гүрэнэй хуули ёhонууд үргэн арад зоной демократи бэелүүлдэгшье hаа, хатуунууд юм. Тэрэнэйнь зэргээр асуугдахашье ёhотой. Совет хүн, зоной олонхинь эрхэтэн уялгануудаа үндэр мэдэрэлтэйгээр бэелүүлдэг гээшэ. Тиигэбэшье хуули буса ябадал гаргадаг хүнүүд үшөөл үсөөн бэшэ бшуу. Хуули эбдэхэ, хазагайруулха гэhэн бишыханшье hэдэлгэнүүдтэй эбсэжэ болохогүй. Экономическа болон үзэл сурталай, хуули ёhын арга боломжонуудай, үргэн олониитын хүсэ элсүүлэн, арадай зөөридэ гар хүрэхэ бүхы «нүхэ hүбэнүүдые» найдамтайгаар хааха ёhотойбди.

Районой хуули ёhо хамгаалдаг органууд партиин мүнөө үедэ шиидхэжэ байгаа зорилгонуудай хэмжээндэ хүрэмөөр бүхы хүдэлмэриеэ ябуулхаар бэлэн гэжэ мэдүүлхэ хүсэлтэйбди.

К. ВЛАСОВ,
Улаан-Үдын Советскэ районой арадай сүүдэй түрүүлэгшэ.

БАЯР ХҮРГЭНЭ

«Архидалга ба алкоголизмые зайсуулха хэмжээнүүд тухай», «Соёлой эмхи зургаануудые ба спортивна түхеэрэлгэнүүдые улам hайнаар ашаглахын тула абтаха ёhотой хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолнуудай баталагдан абтаhанhаа хойшо Северобайкальск хотын соёлой эмхи зургаанууд хүдэлмэриеэ хараа байса эдэбхижүүлээ. Тэрэ тоодо «Амаралтын үдэрэй штаб» хүдэлмэриеэ эрид hайжаруулhан байна. Суббото, воскресениин үдэрнүүдтэ соёлой ба спортын эмхи зургаануудай хэр хүдэлжэ гараhан тухай мэдээсэлнүүдые «Северный Байкал» газетэдэ штабайхид саг үргэлжэ толилуулна.

Хотодомнай hонирхолтой шэнэ нэгэдэлнүүд мүндэлөө. Соёлой «Байгал» байшангай дэргэдэ залуу бүлын «Сольвейг» гэжэ клуб, «Театрта айлшалха таhалга», «Современник» гэжэ соёлой байшанда түрэлхидэй ба хүүгэдэй киноклуб, соёлой «Кристалл» байшанда аха класссуудай hурагшадай клуб бии болгогдожо, түрүүшынгээ алхамуудые батаар хээд байна.

КПСС-эй XXVII съездые угтуулан, Экономикын ба соёлой үдэрнүүдые январь hара соо үнгэргөө hэмди. Тэдэ үдэрнүүдтэ, тэрээнhээ хойшошье нилээд олон хэмжээ ябуулганууд хотымнай предприятинуудта, эмхи зургаануудта болон hургуулинуудта үнгэргэгдөө. СМП-575, «БАМтоннельстройн» автобаза, «Нижнеангарсктрансстройн» оньhожоруулгын управлени гэхэ мэтэнүүдтэ хүтэлбэрилэгшэдынь тоосоhон, социалис мүрысөөнэй дүнгүүд согсологдожо, илагшад шагнагдаhан, уран hайханай выставкэнүүд, кинофотовыставкэнүүд, hайн дуратан артистнарай концертнүүд үнгэргэгдэhэн байна. Амаралтын үдэр бүхэндэ шахуу ямар нэгэн hонирхолтой үйлэ хэрэгүүд болоожо байгаа: дуунай-инструментальна ансамбльнуудай, агитбригадануудай харалга-конкурснууд, театральна коллективүүдэй шэнэ бүтээлнүүдтэй танилсалганууд гэхэ мэтэ. Хүдэлмэришэн залуушуулай «Зоригжол» гэhэн театрайхид В. Балашовой «hамгад» гэhэн зүжэгые, «Залуу гварди», Э. Брагинскиин «Таhалгые» найруулан табиhан байна. Уран зурагай галерейдэ «Россин уран зураашад — БАМ-да» гэhэн выставкэ дэлгээгдэнхэй, тиимэ экскурсинууд саг үргэлжэ эмхидхэгдэнэ. Искусствын hургуулиин багшанарай ба hурагшадай концерт hаяшаг үргэн дэлисэтэйгээр үнгэрөө.

Ритмическэ гимнастикын хэдэн бүлэг хотодомнай бии. Хэшээлнүүдэйнь гуримтайгаар үнгэргэгдэхын тула тэдээндэ саг үргэлжэ анхаралаа табидаг болонхойбди.

Февралиин 1-дэ «Байгал» байшанда номой hайндэр үнгэргэгдөө hэн. Дорпрофсожой библиотекэнүүдэй нэгэдэмэл системын 10 жэлэй ойдо тус hайндэр зорюулагдаhан байгаа. БАМ дээрэ библиотекэнүүдэй системын яажа мүндэлhэн тухай, хүдэлмэришэдые номоор хангалгын хайшан гэжэ гуримшаhан тухай дэлгэрэнгы хөөрөөн сугларагшадай hонорто дурадхагдаа. Мүнөө сагта тус системын бүридэлдэ түбэй библиотекэ 17 филиалтаяа оролсоно гээшэ. Тэрэ үдэр библиотекын хүдэлмэрилэгшэдтэ баяр баясхалангай олон үгэ хэлэгдээ, Хүндэлэлэй грамотанууд, шангууд барюулагдаа. Мүн тэдэниие амаршалхаяа Зүүн Сибириин соёлой институдай түлөөлэгшэд, М. Горькиин нэрэмжэтэ республиканска научна библиотекын хүдэлмэрилэгшэд ерээ. Коллективтэ РСФСР-эй Соёлой министерствын «БАМ»-ай барилгашадые эрхимээр хангаhанай түлөө» гэhэн тэмдэг олгогдоо.

Олоной зүгhөө үнинэй уншагша В. И. Берлинер үгэ хэлэжэ, коллективтэ hайхан альбом бэлэглээ. Энэ hайндэрые искусствын hургуулиин багша М. Г. Пнев түрүүтэй театральна студиин гэшүүд хүтэлөө.

Библиотекын хүдэлмэрилэгшэд hайндэрэйнгөө айлшадта, бүхы сугларагшадта халуун баяр хүргэhэн байна.

hүүлээрнь мэргэжэлтэдэй конкурс эмхидхэгдэжэ, бүхы зондо урма баяр түхеэгдөө. Библиотекарь басагад БАМ тухай дуунуудые ханхинуулhан, хатар наада үүсхэhэн, мэргэжэлээрээ мүрысэhэн байна бшуу. Номой выставкэнүүдые эмхидхэхэдээшье, уншагшадта методическа туhаламжа үзүүлхэдэшье, дуулаха, хатархадаашье бэрхэ В. Мальцева (607-дохи СМП-гэй библиотекын филиалые даагша) конкурсдо илажа гараа.

hайндэртэ сугларhан зондо hонирхолтой номууд худалдагдаа.

Л. НИКОЛАЕВСКАЯ,
арадай депутадуудай Северобайкальскын районой соведэй гүйсэдкомой соёлой таhагые даагша.

Номой тал

hОНИН МОНОГРАФИ

«1941—1945 онуудай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдэй үедэхи «Буряад ороной хэблэл» гэhэн Л. Б. Санжиевагай ном Буряадай номой хэблэлдэ гараба. Дайсантай болоожо байhан тэмсэлдэ арад зониие элсүүлхэ, совет хүнүүдые Эсэгэ орондоо, интернационалис уялгадаа үнэн сэхээр жагсаан нэгэдүүлхэ талаар Буряад ороной партийна, совет хэблэлэй бэелүүлhэн ажал ябуулга тухай тус монографи соо хэлэгдэнэ. Энэ ном архивай баримтануудые, түбэй, фронтын болон нютагай хэблэлэй материалнуудые хэрэглэhэнэй үндэhөөр бэшэгдэhэн байна.

Тус монографи эрдэм ухаанай хүдэлмэрилэгшэдтэ, дээдэ ба дунда hургуулинуудай багшанарта, журналистнуудта, лекторнүүдтэ болон пропагандистнуудта зорюулагданхай.

А. СОДНОМОВ.

Надежда Ивановна Степанова Улаан-Үдын hүнэй заводто гуша гаран жэлэй туршада таhалгарагүй хүдэлнэ. Коммунис ажалай ударнинь, РСФСР-эй эдеэ хоолой промышленностиин габьяата хүдэлмэрилэгшэ гэhэн үндэр нэрэ зэргэнүүдтэй энэ нүхэрнай хүн зоной аша туhада, тэдэниие хангалгада бүхы хэшээд оролдолгоёо зорюулдаг юм. Арбадахи табан жэлэй дүнгөөр Надежда Ивановна Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаа hэн.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Н. И. Степанова.

В. ПЛУПТЫН фото.

ТАСС
ХИЛЫН САНАhАА

[illegible]

ЭМХИДХЭЛЭЙ СЕССИ

НЬЮ-ЙОРК. ООН-ие хүгжөөхэ программые эрхилэгшэдэй соведэй эмхидхэлэй сесси эндэ болоожо байна. Тэрэ хүгжэжэ байгаа оронуудта эрдэм-техникын олон янзын туhаламжа үзүүлхые хараалhан 1986 оной ажал ябуулгын түсэб юм. Дэлхэйн 48 гүрэнэй, тэрэ тоодо Советскэ Союзай түлөөлэгшэд соведэй бүридэлдэ ороно.

Мүнөө, бэеэ дааhан байдалтай залуу гүрэнүүдые хашаха, харшалха талаар империалис гүрэнүүдэй оролдолго гаргажа байхадань, ООН-ие хүгжөөхэ программын ажал ябуулга илангаяа шухала удха шанартай байна гэжэ сесси дээрэ тэмдэглэгдээ. Тиихэдээ хархис хүсэнүүд түрүү социально-экономическа хубилалтануудые хэлгэhээ арсахыень, экономикын гүрэнэй секторые hалгаахын, национальна түсэбүүд болон хүгжэлтынгөө программануудые шэнээр хаража үзэхыень баадхахые hэдэнэ бшуу. ООН-ие хүгжөөхэ программые монополинуудай аша туhада хэрэглэхэ гэhэн hэдэлгэнүүд гаргагдана гэжэ СССР-эй болон бусад оронуудай түлөөлэгшэд мэдүүлбэ.

Экономическа бэеэ дааhан байдалай түлөө тэмсэлдэ хүгжэжэ байгаа оронуудай үнэн зүб эрилтэнүүдые политическэ талаhаань дэмжэхэ гээшэ шухала удха шанартай байна гэжэ сесси дээрэ тэмдэглэгдээ. Империализмын хархис ябуулганууд Азиин, Африкын ба Латинн Америкын оронуудай байгаалиин баялигуудые, хүнүүдые дарлан мүлжэхэ гэhэн зорилготой байна.

ПОЛИТБЮРОГОЙ ЭЭЛЖЭЭТЭ ЗАСЕДАНИ

ВАРШАВА. ПАП агентствын мэдээсэhэнэй ёhоор, ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой ээлжээтэ заседани эндэ болоожо, партиин X съездэдэ бэлэдхэлэй ямар хүдэлмэриин ябуулагдажа байhантай танилсаба.

Партиин X съездэ ПОРП-ын Центральна Комитедэй тезисүүдэй проект зүбшэн хэлсэгдэhэн байгаа. ПОРП-ын Программын проектhээ үндэhэлэн удаадахи түсэбтэ табан жэлдэ ороной политическэ, ниитын ба экономическа ажабайдалда партиин бэелүүлхэ зорилгонууд тэдээн соо тодхогдоо. Энэ документ ПОРП-ын гэшүүдэй анхаралые үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, продукциин шанарые hайжаруулха, салин хүлhэнэй ба ажалай бүтээсын ургалтын хоорондо зохихо тэнсүүри тогтоохо, эрдэм-техникын дэбжэлтые хурдадхаха, ажалай эмхидхэл болон эрхэ байдалые hайжаруулха асуудалнуудта гол анхаралаа хандуулхыень элсүүлнэ.

Эдэ тезисүүдые ПОРП-ын ЦК-гай ээлжээтэ Пленумэй зүбшэн хэлсэлгэдэ, табижа, баталагдаhанайнь hүүлээр хэблэлдэ толилуулха гэhэн шиидхэбэри абтаба.

ЛОНДОН. Замбуулинай дайдада буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргаха программада союзнигуудаа элсүүлэн хабаадуулхые оролдожо, США энэ жэлэй зун болотор ФРГ-тэй, Израильтай, Японтой «стратегическэ оборонно үүсхэл» гэhэн хэлсээ баталалгаяа түгэсхэхые хараална гэжэ США-гай гүрэнэй секретариин орлогшо У. Шнайдер Лондондо үгэ хэлэхэдээ мэдүүлбэ гэжэ «Файнэншл таймс» газетэ мэдээсэнэ.

ХЭЛСЭЭНДЭ ГАР ТАБИГДАА

Эдэ хэлсээнүүд бүхы дээрээ нёдондо жэлэй декабрь hарада Великобританитай гар табигдаhан хэлсээндэ адлирхуу байна гэжэ тэрэ тэмдэглээ. СОИ гэдэг программын хүтэлбэрилэгшэд дүн хамта 1 миллиард долларой арбаад хэлсээ баталхые мүнөө Великобританида зүбшэн хэлсэжэ байна. Пентагоной түлөөлэгшэ — «стратегическэ оборонно үүсхэл» гэдэгые бэелүүлхэ эмхиин директор генерал-лейтенант Дж. Абрахамсон эдэ хэлсээнүүдэй удхые найруулан тодорхойлно. Великобританиин hүүлээр тэрэ Израиль ошожо, «одото дайнай» программада хабаадаха асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ юм.

ФРАНЦИ ЧАДТА ДОБТОЛБО

ПАРИЖ. Франциин буу зэбсэгээр Чадта булимтархы добтолго хэhэнhээ уламжалан, Африкын түбтэхи байдал орёо түгшүүрилтэй болобо. Франс Пресс агентствын Нджаменэhээ дамжуулhанай ёhоор, Францийн сэрэгэй самоледууд ЦАР-hаа, Габонhоо болон Камерунhаа Чадай ниислэл хотын аэропорт дээрэ таhалгарягүйгөөр ерэжэ бууна. Франци «энэ агаарай хүүргээр» сэрэгүүдые, ракетнэ техникэ болон артиллери эльгээнэ. 200 гаран шэлэгдэмэл коммандос ниишэ эльгээгдээ. Ойрын сагта 1300-hаа үсөөн бэшэ солдат болон бүлэг истребительнүүд Чадта эльгээгдэхээр хүлеэгдэнэ.

«Уади-Дум» гэдэг райониие Францийн авиациин бомбодожо байhые» Чадай национальна нэгэдэлэй дамжуулгын правительство (ППНЕ) эрид буруушаана гэжэ ППНЕ-гэй коммюнике дотор хэлэгдэнэ.

Чадта булимтархы ёhоор добтолго хадаа зорюута түсэблэгдэhэн ябуулга болоно гэжэ эндэ тэмдэглэгдэнэ. Францийн сэрэгүүд добтолхын тула эртээнhээ иишэ татагданхай байгаа гэжэ «Монд» газетэ тэмдэглэнэ. Зарим шэнжэлэгшэдэй, зааhанай ёhоор, Чадта бэелүүлэгдэhэн ябуулга Вашингтоной зүгhөө хүтэлбэрилэгдэдэг Африка түбидэхи шэнэ түхэлэй колониальна ябуулга болоно. США-гай зургаадахи флодой нэгэдэмэл эскадрын Ливиин эрье шадар hүйдхэлтэ hуралсалаа бэелүүлжэ байха үедэ Францийн сэрэгүүд Чадта добтолбо бшуу.

БЭЛЭДХЭЛЭЙ ШУХАЛА ШАТА

БЕРЛИН. СЕПГ-гэй болохоёо байгаа XI съездэ бэлэдхэлэй шухала шата ГДР-тэ дүүрэбэ. Республикын бүхы округуудта тоосоото-hунгалтын конференцинүүд болобо. Тэдэнэй үедэ партийна организацинуудайнгаа нэрэ хүндые ороной коммунистнуудай дээдэ хуралдаан дээрэ түлөөлхэ этигэл найдалда хүртэгшэдэй нэрэнүүд нэрлэгдэhэн байгаа.

Мүнөө үеын гол шухала асуудалда — бата ба найдамтай амгалан байдал хангалгын асуудалда делегадууд гол анхаралаа хандуулба. Энээнгүйгөөр хүн түрэлтэнэй саашанхи хүгжэлтэ туйлагдаха, бүхы гүрэнүүдэй экономическа хүсэн бэхижүүлэгдэхэ, арадуудай hуудал байдал hайжаруулагдаха аргагүй байна гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой найруулhан бүтэмжэтэй hайн программые ГДР-эй эрхэтэд бүримүhэн дэмжэнэ. 2000 он хүрэтэр ядерна буу зэбсэгүүдые бүрин хүсэдөөр усадхахые хараалhан энэ документ бүхы арадуудай нангин хүсэл эрмэлзэлые бэелүүлхэ талаар бодото харгы зам нээнэл. Амгалан тайбан байдалай ба социализмын аша туhада ажалдаа эгээл үндэр үрэ дүнгүүдые туйлахые шиидэнхэй байhанаа мэдүүлнэ.

ЗУУ НАҺАТЫН ЗУГАА САР...

ҮРЭЖЭЛТЭ сагаан Ульдэргэ нютагта үндэр наhа наhалжа, удаан жаргал эдлэhэн үбгэд, хүгшэд олон бэлэй. Нютагтаа наhаараа ажал хэжэ, наhанайнгаа амаралтада гараад, үри бэенэрэйнгээ, ашанар, зээнэрэйнгээ hайхан үргэмжөөр, нютаг зонойнгоо анхарал доро ная, ерэ гараhан урда үеын арба гаран үбгэд, хүгшэдые hайн мэдэхэ hэм. Тэдэнэр шэнэ үе сагайнгаа хүгжэлтэ, дэбжэлтээр омогорхожо, улад зондоо үндэр hайхан үреэлээ хэлэжэ hуугша hэн.

Мүнөөшье Үльдэргын голдо 70 hайса гараhан үбгэд, хүгшэд олон. Тэдэнэй дунда Дубшанов Түдэб 92-той болобо. Тиихэдэ Шадапов Шираб-Жалсан, Галсанов Дамба, Базаржапов Баду, Цыренжапов hашад, Цыденов Жана, Ларионов Георгий гэгшэд 80 гаратай, зариманиинь 90 наhандаа дүтэлэнхэй.

Урда зуун жэлдэ гэхэ гү, али 1886 оной сагаан hарын эхеэр түрэhэн Ханда Гомбоевна hанаан бодолоороо hонор, сарюун зандаа, зуун наhанайнгаа үндэр дабаае эдэ үдэрнүүдтэ дабаба.

Эгээ мүнөө hанаад үзэхэдэ, урда балар сагай гүн соо түрэhэн Ханда Гомбоевна Гомбоева ехэ наhанайнгаа зандаа одоолшье олон юумэ дуулаhан, «халуун, хүйтые» үзэhэн хүн гээшэ aаб даа. Тиихэдэ мүнөө хүгжэлтынгөө үргэн харгыда үнинэй гаража, үнгэ зүhэеэ hайханаар хубилгаhан Үльдэргэ нютагайнгаа түүхые энэ зуун жэлэй эхинhээ абаад хараhаар, бүтээлсэhээр ерээ гээшэл!

1931 ондо Зүүн-Үльдэргэ нютагта Ленинэй нэрэмжэтэ артелиин анхан байгуулагдахада, Ханда Гомбоевна Максар Ринчинович Шарапов нүхэртэеэ хамта эгээн түрүүшынь гэшүүдэй нэгэн болоо hэн. Тиигээд лэ тэдэнэр ажалша бүхэриг хаhадаа нютагайнгаа ниитын хэрэгтэ хамсы шаман ороод, арба гаран жэлдэ Хүреэтын голоор Тужа, Буламай бэлшээреэр hаалиин мал харууhалдаг байгаа. Түрэhэн үхибүүдынь Цыжидма, Гарма-Доржо, Бүдэ-Ханда гэжэ байгаа...

Гарма-Доржо Максаров 1940 ондо Совет Армиин албанда мордоод, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнда эрэлхэгээр унаhан юм.

Мүнөө үедэ нютаг нугадаа эгээн үндэр наhа наhалжа байhан Ханда эжы Цырегма Максаровна басагантаяа, Бадма Дамшаевич хүрьгэнтэеэ ажаhууна. Залуугаар партиин гэшүүндэ абтаhан Цырегма Максаровна дайнай үедэ колхозойнгоо таряан ажалда таhалгаряагүй хүдэлмэрилжэ гараа hэн. Тиихэдэ сэрэгэй албанда долоон жэлдэ ябажа ерэhэн Бадма Дамшаевич Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай Брянска, Ленинградска, 1-дэхи, 2-дохи Прибалтийска, 1-дэхи, 2-дохи Белорусска фронтнууд дээрэ дайнай дүүрэтэр шэн зориг-тойгоор тулалдажа бусаhан юм. Дайнай түлэг соо КПСС-эй зэргэдэ абтаhан Бадма Дамшаевич нютагтаа механизатораар ажаллаад, удаань Цырегма нүхэртэеэ наhанайнгаа амаралтада гаратараа «Коммунизм» колхозойнгоо малшанаар жэшээтэ hайнаар хүдэлмэрилөө бэлэй.

Бадма Дамшаевич Шираповтанай зургаан үхибүүд—үндэр наhата Ханда Гомбоевнагай зээнэр—бултадаа шахуу гэр айл болонхой, Буряад оронойнгоо арадай ажахын элдэб hалбаринуудта ажаллажа байдаг. Тэдэнэй үри хүүгэд — Ханда Гомбоевнагай 15 зээнсэрнүүд энхэ элүүрээр үдэжэ байна.

101-дэхи наhанайнгаа түрүүшын үдэрнүүдые hонор, сарюунаар угтажа, ерэhэн Ханда эжытэй хөөрэлдэжэ hуунабди. Үни холо үнгэрhэн үдэрнүүдэй ушар байдал, хэ-

СЪЕЗДДЭ ЗОРЮУЛАГДАНА

Дэлхэйн болон оронойнгоо уран зохёолшодой эрхим бүтээлнүүдээр балетнэ шэнэ зүжэгүүдэй табигдахада, театральна искусствада ехэ үйлэ хэрэг болобо гэжэ тоологдодог гээшэ. Театрай афишада мүнөөнэй үеын балет үсөөн гэжэ баледтэ дуратайшуул, мэргэжэлтэд тэмдэглэдэг. Классическа зүжэгүүдые хаража хүмүүжэhэн Улаан-Үдэ хотынхидай мүнөөнэй үеын баледүүдые «хүжүүншэгээр» угтан абадаг ушар тэрэниие тайлбарилна ха гэжэ hанагдана.

Мүнөөнэй үе сагта хүгжэмтэ театрнуудай «литературна» баледүүдтэ хандадагые ойлгомоор, Зоригтой бэдэрэлгэнүүд болон шиидхэбэринүүд, зүжэгэй удхын мүнөөнэй сагта онсо шухала байhан шэнжэ, хореографическа шэнэ түхэл маяг, зохёон бэдэрэлгын эрхэ сүлөө — эдэ бүгэдэ композиторнууд болон балетмейстернүүдэй анхаралые татадаг ха юм. Баледэй совет драматургитай нягта холбоотой болоходо, найруулан табигшад гансa мэргэжэлэй бэшэ, мүн үзэл сурталлай асуудалнуудые шиидхэнэ.

В. Вишневскиин «Оптимистическая трагедия» гэhэн уран hайханайнгаа нүлөөлхы хүсэнэй талаар дабтагдашагүй шэнжэ шанартай бүтээлэй аялгаар бэшэгдэhэн шэнэ баледэй либреттэдэ театрнай партиин XXVII съездэ бэлдэлгын үедэ хандаhан байна. Энэл бүтээлээр А. Холминовой зохёоhон оперо харагшадтамнай hайн мэдээжэ ёhотой. Мүнөө В. Вишневскиин пьесэhээ «Комиссар» гэжэ шэнэ балет мүндэлбэ..

Шэнэ баледэй хүгжэмые Ленинградай композитор Г. И. Банщиков зохёоhон байна. Тэрэнэй бүтээлнүүд, зохёохы ажал орон соогоо, хилын саанашье мэдээжэ юм.

«Иван Ивановичай Иван Никифоровичтай яажа арсалдаhан тухай» нэгэ акттай оперонь Ленинградай С. М. Кировэй нэрэмжэтэ оперо болон баледэй академическэ театрта табигдаhан юм. «Горе от ума» гэжэ оперо композиторай эгээл томо бүтээл болодог. Тэрэ мюзиклэй жанрта мүн лэ хүдэлдэг. А. Меховэй «Шведскэ шиирэ» гэhэн зохёолой удхаар бэшэhэн «Корнет Кляузовай үхэл» гэжэ мюзиклынь Ленинградай телевиденидэ буулгагдаа. Ленинградай филармониин Ехэ зал соо гүйсэдхэгдэхэнь, симфоническа зохёолнуудынь урагшатайгаар угтагдаа. Г. И. Банщиковай хүгжэм ошотомо гоё hайхан, романтическа түхэл шэнжээрээ онсо илгардаг юм.

«Комиссар» гэжэ баледые найруулан табихаар Свердловскын оперо болон баледэй театрай ахамад балетмейстер А. Дементьев уригданхай. Өөрынгөө театрта тэрэнэй табиhан К. Молчановай «Макбет» гэжэ балет (В. Шекспирэй пьесээр) театральна шүүмжэлэгшэдэй үндэр сэгнэлтэдэ хүртэжэ, Түбэй телевиденеэр харуулхаар зууршалагдаhан байна. С. М. Кировэй нэрэмжэтэ оперо болон баледэй театрта А. Дементьевэй табиhан «Комиссар» гэжэ баледые Ленинградай харагшад hайнаар угтаа hэн. Тус балет анха түрүүшынхиеэ Свердловскын оперо болон баледэй театрта табигдажа, харагшадай магтаалда хүртэhэн юм.

Шэнэ баледэй шэмэглэлые Белоруссиин гүрэнэй академическэ Ехэ театрай ахамад уран зурааша Э. Гейдебрехт түхеэржэ байна. РСФСР-эй арадай артист, Буряадай АССР-эй республиканска шанда хүртэhэн И. Айзикович оркестрые хүтэлбэрилхэ юм.

Тиигэжэ театраймнай балетнэ репертуар үшөө нэгэ шэнэ зүжэгөөр нэмэхэнь гээшэ. Тэрэниие коллективнай партиин XXVII съездэ зорюулна. Тиимэhээ театраймнай коллективэй дабхар харюусалгатайгаар хүдэлхэдэ шэнэ түлхисэ болоожо үгэхэ ёhотой.

Л. НАМСАРАЕВА,
театрай литературна талые даагша.

УРАН ДАРХАН ТУХАЙ ҮГЭ

БУРЯАДАЙ Уран зураашадай холбооной дэргэдэхи уран бүтээлэй-үйлэдбэриин мастерскойн гушаад бэлигтэнэй дунда Александр Чинбат гэжэ нэрэ, обогтой уран нарин мүнгэшэ дархан бии. Тэрэ хадаа 1978 ондо Монгол оронhоо манда ерэhэн юм.

10 класс дүүргэhэнэйнгээ hүүлээр Александр Улаан-Баатарай гар бэлэгэй заводто модо hиилэгшээр ажаллаа. Тиихэдээ элдэб гоё амhарта, гэрэй гоёолто-сувенирнүүдые урлажа бүтээдэг байгаа. 1973 ондо ниислэл хотын уран зурагай училищиин 3-дахи курсда hурахаар абтажа, уран зурагай отделениие эрхимээр дүүргэжэ гараа. Нютагайнгаа баян дайдын шэмэг — үнгэтэ шулуугаар урлажа бүтээhэн «Эрдэниин домог» гэhэн ехэ паннонь дипломно комиссиин онсо hайшаалда хүртэhэн юм.

«Сүхэ-Баатарай В. И. Ленинтэй уулзалга» гэhэн зурагые тэрэ Октябриин хубисхалай 60 жэлэй ойдо зорюулжа бүтээгээ. Хоёр ехэ вождьнорой түүхэтэ уулзалгын нэгэ үеые үнэншэмэ hайханаар зураглаhан тэрэ бүтээлынь Улаан-Баатарта, В. И. Ленинэй музейн жасада абтанхай.

1975—1978 онуудта залуу мастер Улаан-Баатарай ювелирнэ заводто хүдэлөө. Тиихэдээ алта, мүнгөөр эхэнэрнүүдэй янза бүриин зүүдхэл, мүн гааhа, хэтэ, хутага гэхэ мэтэнүүдые урлажа дүршэhэн байна. Октябриин хубисхалай 60 жэлэй ойдо зорюулагдаhан ехэ выставкын Улаан-Баатарта нээгдэхэдэ, А. Чинбадай «Хуримай амhарта» гэhэн сервиз олоной анхарал татаа бэлэй..

Тэрэнь хадаа элдэб хээ, угалзануудые гаргажа, үнгын шулуу хоноожо гоёоhон хоёр хундага, табюур, барюултай домбо гэхэ мэтэнүүдhээ бүридхэгдэhэн сервиз байгаа. Энэ бүтээлын hүүлээрнь Германиин Демократическа Республика абаашагдажа, Лейпцигэй суута ярмаркын үедэ хэдэн мянган харагшадай нюдэнэй хужар болоhон юм. Залуу авторта тусхай диплом барюулагдаа бэлэй.

1978 ондо гэр бүлын шалтагаанаар Александр Улаан-Үдэ нүүжэ ерээ hэн. Буряадай Уран зуурашадай холбооной правлени залуу бэлигтэндэ анхаралтайгаар хандажа, дэмжэхээр сагта дэмжээд лэ байгаа. Тиигэжэ Александр зохёохы ажалайнгаа эршые нэгэтэшье hуладуулангүй хүдэлжэ гараа, харюусалгатай нилээд олон выставкэдэ хабаадаа. 1979 ондо «Бидэ БАМ баринабди» гэhэн бүхэроссин выставкэдэ, hүүлээрнь «Олимпиада-80», «Совет Алас-Дурна» гэhэн бүхэсоюзна, зональна выставкэнүүдтэ зэдээр, мүнгөөр, мельхиороор урлажа, бүтээhэн зүйлнүүдынь табигдаа. 1982 ондо Комсомольск-на-Амуре хотодо үнгэргэгдэhэн бүхэроссин выставкэдэ «Эбтэй дүрбэн амитан» гэhэн эхэнэрэй түгэс гоёолто Александр бүтээжэ эльгээгээ. Харин үнгэрhэн жэлдэ тэрэнэй «Эб найрамдалай түлөө тэмсэгшэ» гэжэ зэд, мельхиор дээрэ таблаhан зураг Москвада, бүхэдэлхэйн залуушуулай болон студентнэрэй XII фестивалиин үедэ харуулагдаа. Түрмын сонхын түмэр решёткын забhараар гулабхаа шубуун гулдиржа гараад, аглаг сэнхир огторгой өөдэ ниидэшэхэеэ байна. Тэрээхэн шубуундал, сүлөөдэ гарашаха аргагүй хүбүүн тэрэниие нюдөөрөө үдэшэн зогсоно...

Александрай урлажа бүтээhэн зүйлнүүдые эндэ бултыень дурдаадшье яалайб. Зүгөөр Ичинхорлоо нүхэртэеэ суг урлаhан хоёр зүйл тухайнь заатагүй хэлэхээр гэжэ hанагдана. Тамхинай бишыхан хайрсагханиие Александр уран гоёор дархалжа бүтээгээд, хабхаг удхалууртань оюун шулуу хоноожо шэмэглээ. Ичинхорлоо тиихэдэнь торгон алшуур оёжо, тэрэнээ хургыгаар хүбөөлөөд, дээгүүрнь үнгын торгон утаhаар угалза хээнүүдые татаhан байна. Тэрээхэн алшуур тамхинай хайрсагхан хоёр Москва, Баку, Ереван хотонуудта дэлгээгдэhэн, выставкэнүүдтэ абаашагдажа, уран хоёрой нэрые урматайгаар дурдуулаа бэлэй.

Тэрээнhээ гадна үшөө нэгэ гоёхон бүтээл тэдэ хоёрто бии. Эхэнэрэй гоёлой сүүмхэ Ичинхорлоогой замшаар урлахада, Александр тэрэнэйнь барюулые, замагые филиграняар гоёоhон байха юм. hайхан энэ бүтээлынь мүн лэ олон выставкэдэ харуулагдаа.

Александртан 3 хүүгэдтэй. Батзориг хүбүүнииньородшье, монголшье хэлэндэ тоти, уран гартай, hүрхэйл дархан болохо янзатай. Батзаяа Батзула хоёрынь мүн лэ хурса үхид. Эдэ хүүгэд гансашье эхэ, эсэгэеэ бэшэ, мүн үбгэн аба, хүгшэн эжыгээ hажаажа, уран хурсанууд гээшэ ха. Александрай эсэгэ—Вандаг Чинбат гэдэг, Москвада hуража, сэрэгэй ветеринарна врач мэргэжэлтэй болоhон байгаа. Советскэ Союзда hуража байхадаа, Эрхүүгэй областиин Алайр нютагай Башанова Анфиса гэжэ залуухан буряад басагантай гэрлэжэ, сэрэгэйнгээ академиие дүүргэхэдээ, хани нүхэрөө Монгол hайхан нютаг руугаа абажа ябашаhан юм ха. Вандаг Чинбат гол мэргэжэлээрээ хүдэлхэдөөшье, хожомынь хүдөө ажахын техникумдэ багшалхадаашье энэ тэрэ юумэ урлаха, дархалха шуналга нэгэтэшье орхидоггүй hэн. Ан амитадай дүрсэнүүдые уран гоёор бүтээжэ кабинедтээ жэрылгэн табижархиха... Гурбан хүбүүниинь мүн лэ «угаа уhанда хаягүй». Александрай дүү хүбүүд мүн лэ бэрхэшүүл: Анатолинь эрхим гагнууршан, Алексей — түмэршэ дархан.

Иимэ бүлэдэ түрэhэн Александр ажалша бэрхэ, бэлиг түгэлдэр байнгүй яаха hэм. Уран бүтээлэй-үйлэдбэриин мастерскойдо мүнөө тэрэ хүдэлхэдөө, түсэб, захилнуудаа жэншэдгүй дүүргэдэг гээшэ. Тэрэнэй сагаан мүнгөөр урлажа бүтээhэн бэhэлиг, зүүдхэлнүүд, уран нарин бусадшье зүйлнүүд хотымнай магазинуудта, мүн Москвагай уран бүтээлэй салондо табигдажа, тэдэниие худалдажа абагшадта барагдашагүй ехэ баяр түхөөдэг юм. Нэгэтэ минии мастерскойдо байха үедэм, Москваhаа ерэhэн бэшэг намда харуулба. «Буряадай уран бүтээлэй-үйлэдбэриин мастерскойдо урлагдаhан мүнгэн бэhэлиг магазинhаа hаяшаг абааб. А. Чинбат гэжэ мастер тэрэниие бүтээгээ гэhэн тэмдэгтэй. Ямар уран хүн гээшэб! Хургандаа зүүhэн бэhэлигээ хараха бүхэндөө холын нютагта ажаhууhан дарханда баяр хүргэхэ хүсэлдэ эзэлэгдэнэб. hайн даа!» — гэhэн мүрнүүд тэрэ бэшэг соо байгаа hэн.

Бэшэгэй авторай дулаахан үгэнүүдые миниишье дэмжэхэ дуран хүрэнэ. Зохёохы замшни, Александр, дан жэгдэ бу байгуужаг. Урмашан баясахашье, тэбдэн маргахашье үенүүд олон байхадаал, hайн гүбэ. Сэдьхэлээ амаруулангүй хүдэлхэ гээшэ ёhотой мастерай хуби заяан мүн шуу.

Л. БАТОЖАБАЙ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. «Хуримай амhарта» гэhэн бүтээлынь. 2. А. Чинбат ажал дээрээ.

ДҮРБЭН ХУРЬГАН

ХОРИ. Хүрбын совхозой эрхим хонишон Фанья Загидулинагай отара дээрэ түл абалга дүүрэнтэжэ байна. Эндэ 451 эхэ хониноо 450 гаран хурьгад абтаад, гарзада оруулагдангүй түлжүүлэгдэнэ.

Түл абалгын халуун хаhын нэгэ үдэр Загидулина оорынгөө ээлжээндэ гаранхай, хурь галха хонидоо эрьежэ ябаба. Амяараа хаамаг соо байhан нэгэ хониниинь хойно хойноhоо дүрбэн хурьга түрэбэ. Тэдэнэй тус бүриин шэгнүүрынь хоёр килограммhaa үлүүхэн байба.

Игэжэ Хүрбын бэрхэ хонишон, республикын энэ жэлэй түрүүшын зуутанай нэгэн Ф. Загидулинагай hүрэгтэ нэгэ хониноо түрэhэн дүрбэн хурьган hайн харууhанай ашаар ехэ түргэнөөр оодэргэн боложо байна.

Г. БАДМАЕВ.

Гунга ЧИМИТОВ

ДУУНУУД

Түрэл Буряадаа түүрээн магтая

Наранай толондол
hаруул дулаахан,
Намарай дэлгэртэл
баян зузаахан,
Огторгойн уудамдал
эрхэ сүлөөтэй,
Олоной наадандал
хүхюун зугаатаh

Дабталга:

Түрэл Буряадаа
Түүрээн магтая!
Сагаан буурал
Саянаа түшэhэн,
Байбан номин
Байгалаа дэрлэhэн,
Түрэл Буряадаа
Түүрээн магтая,
Түүрээн магтая!

Балшархан хүүгэдтэл
хонгор сарюухан,
Басагад, бэреэдтэл
сэбэр арюухан,
Энхэргэн эхэдэл
урин зөөлдэр,
Эсэгын гайхамшаг
зориг түгэлдэр

Дабталга.

Тэнгэриин зүйдэлдэл
холын харгытай,
Тэрэнгиин сэсэгтэл
hайхан хангалтай,
Россиhаа эхитэй
хуби заяатай,
Мүнөөнэйш, ерээдүйн
ехэ жаргалтай.

Дабталга.

Балта, хадуурай бата холбоон

Үргэн Буряад орондом
Үйлэдбэри абьяастай.
Хүдөө нютаг бүхэндэ
Хүнэй ажал габьяатай.

Дабталга.

Хүдэлмэришэд, таряашадай
Хүдэр алхам дорьбоотой,
Балта хадуур хоёрой
Бата холбоон сортоотой.

Байгал далайн хойхонуур
БАМ-ай нэрьеэн сууряатаа.
Галай элшээр бууяhан
Галуута-Нуур туяараа.

Дабталга.

Талха таряа ургуулhан
Таряашаднай суутай лэ.
Малаа олоор адуулhан
Манай малшад дуутай лэ.

Дабталга.

Сэсэг мэтээр hалбарhан
Сэлгээ ушам Буряадтам
Амтан баяр жаргалаа
Арад зоннай халяагаа.

Дабталга.

Архи — ами наhанай дайсан

ҮЛҮҮ ХАРААД, БУЛУУ ХИМЭЛБЭ

Үнгэрhэн жэлэй ноябриин 7-ной үдэшэ болоhон ушар бэлэй. Түнхэнэй районой Горхоной дунда hургуулиин 10-дахи классай hурагшад В. Ларионов, С. Пежемский, К. Маланов, Т. Натоко гэгшэд «хатуу харые» даражархёод, бухиндашанхай үйлсөөр тэнэжэ ябаhан юм.

Боро хараан ойртожо байгаа. Урдаhаань нэгэ хүн үйлсөөр гэшхэлжэ ябабал даа. Үшөө холохоно ябахадань, нэгэниинь бусадhаа түрүүлэн танижархёо:

— Энэшни манай hургуулида багшалдаг Дуринов гээшэ. Тэрьелхэмнай гү?

— Юугээ шашанабши? Энэ багшашни бага ябахадам, намда «хоёр» гэhэн тэмдэг ходо табигша hэн. «Тооhыень гүбихэл» хэрэгтэй. Тиигэжэ ухаатай болгохобди, — гэжэ [illegible]

Дунда hургуулиин багша Б. Дуриновшье тэрэ хүбүүдэй хажуугаар үнгэрхэ hанаатай ябаба. «hогтуу хүн hохор ухаатай» гэдэг ха юм. Уймарлаhан үндэршэг нюргатай хүбүүниинь багшын пальтогой хамсыhаань шүүрэжэ зогсоогоод: «Ахалагша классай хүбүүдые танихаяа болёо гүш? Үшөө 5-дахи класста hуража ябахадамнай, хэн бидэндэ «муу» тэмдэгүүдые табидаг hэм? Ши өөрөө ха юмши!» — гэжэ байжа хэлэ амаа үзүүрлэбэ. Лаб сохихо hанаатай тэдэниие үйлсөөр ябаhан бусад хүнүүд болюулhан байна бшуу.

Багша Дуринов, мүн милициин хүдэлмэрилэгшэдшье энэ хулиган аяша тухайнь хөөрэлдөөд лэ дүүргээгүй.

«Архидалга болон алкоголизмые зайсуулха хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоол соо заагдаhанай ёhoор, архи ууhан ушарыень миин лэ тэмдэглээд орхингүй, тэрэнэй ушар шалтагааниие [illegible]

hарын эхеэр «Скотимпорт» конторын хүдэлмэрилэгшэ М. В. Ларионов гараж соогуур ябажа ябатараа, тон хэрэгтэй юумэеэ обеоржорхибо. Юуб гэхэдэ, хэрэггүй боложо хаягдаhан түмэр түдэгэ соо архи нэрэдэг аппарат хэбтэжэ байгаа бшуу. Олзуурхаhан Ларионов тэрэниие гэртээ абаашаад, бани соогоо нюужархёо hэн. Тэрэ архидалгатай тэмсэл тухай хуули мэдэхэ байбашье, архи нэрэхэ гэжэ шиидэhэн юм.

Ларионовой hамган Тамара миинтэ шахуу архитай болохо байhандаа олзуурхан баярлаад, 8 литр «хатуу харые» нэрэхэ гэжэ шиидэбэ. Тээд Ларионовтоной банида ороhон хүбүүниинь мүнөөхи аппарадынь харахадаа, ушар унгииень ойлгоhон, тухайлhан байгаа. Тиимэhээл тэрэ эхэhээ хахад литр архи эрижэ аба[illegible]

ноябриин 7-ой үдэшэ дура зоргоороо зайгуултажа ябаhан байгаа гээд элирүүлэгдээ. Тобшолходо, Ларионовтон хуулиин наhа хүсөөгүй хүбүүдые архидалгада хабаадуулhан болоно ха юм.

Ларионовтон нэрэhэн архияа хүнүүдтэ худалдаагүй, оло дахиншье нэрээгүй. Гэрэй эзэн гэмэ зэмэеэ мэдэрээд, архи нэрэдэг аппарадаа hайн дураараа милицидэ асаржа тушаагаа.

Хатуу архи худалдаха зорилгогүйгоор нэрэhэн гү, али хадагалжа байhанайнгаа түлөө хүн баhал уголовно харюусалгада хабаадуулагдан, хоёр жэлэй болзороор заhаруулгын хүдэлмэридэ ябуулагдаха гү, али 300 түхэриг хүрэтэр яла түлэхэ ёhотой гэжэ хуули дотор заагдана.

Түнхэнэй районой арадай суудэй нээмэл заседани «Скотимпорт» [illegible]

дээрээ бараг hайн заршамтайнь хараада абтажа, ниитэдэ аюултай ябадал гаргаhан, архидалгатай ябуулдаг тэмсэл тухай СССР-эй хуули эбдэhэн Ларионов гүрэндэ 300 түхэриг яла түлэхэ болобо гэhэн шиидхэбэри баталагдаа hэн.

Гэм зэмэтэй Ларионов сүүдэй урда толгойгоо үргэжэ шадаагүй. Гэмын урдаа, гэмшэлын хойноо гэжэ иимэрхүү ябадал тухай хэлэдэг бэшэ аал?

Гэхэтэй хамта, Ларионовой хүбүүнтэй суггаа архи уугаад ябаhан хүбүүдэй эхэ, эсэгэнэрынь сүүдтэ ерээгүй. Хүбүүдээ зүбөөр хүмүүжүүлхэ тухай hанаагаа табидаггүй зон үшөөл олон гээд энэ баримта гэршэлнэ.

Хомхойржо ябаhан Ларионов тиигэжэ аяар 300 түхэриг яла түлэхэ болобо. Энэ ушар бусадта hургаал болог гэжэ хэлэхэ байнаб.

В. РАДНАЕВ,
Түнхэнэй районой арадай суудэй түрүүлэгшэ.

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖАЙ ДҮНГҮҮД

Спортлотонуудай февралиин 16-да үнгэргэгдэhэн 7-дохи тиражай дүнгүүдые Спортивна лотерейн главна управлени согсолбо.

«45-haa 6-ень таaха спортлото»: 1.259.769 билет оробо. Зургаан номер хэншье таабагүй, табан номер (76 карточка) таагшад — 1.143 түхэриг, дүрбэн номер (3.769 карточка) тааhан хүнүүд—30 түхэриг, гурбан номер (59.326 карточка) таагшад 3 түхэриг абаха байна.

«36-haa 5-ень таaха спортлото»: 7.749.484 билет ороо. Табан номер (29 карточка) тааhан хүнүүд—10.000 түхэриг, дүрбэн номер (3.893 карточка) таагшад—193 түхэриг, гурбан номер (160.303 карточка) тааhан хүнүүд 8 түхэриг абаха.

«Спортлотонуудай» 7-дохи тиражай шүүбэрингүүд мүн 3-haa апрелиин 3 болотор түлэгдэхэ.

(ТАСС).

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД:
ИНДЕКС 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-68-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-68-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие—2-35-95, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ ул. Ленина... Н-00385. Заказ № 44. Индекс 0...